

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА
БЪЛГАРСКОТО
ТУРИСТИЧЕСКО
ДРУЖЕСТВО

LE TOURISTE BULGARE. — DER BULGARISCHE TOURIST.

СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И ПРИРОДООПИСАНИЕ.

Редакторъ: СТ. ИВ. ПОПЛУКОВЪ.

Излиза мѣсечно (освѣтъ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева, за членове — 1 л., въ странство — 250 франка.

Всичко се изпраца: София, «Българско Туристско Дружество».

Год. XI. София, януарий и февруарий 1912 г. Брой 1 и 2

Д. Костовъ.

147479

36509

Дисциплината въ излетитѣ.

ОБРАЗЦОВО НАР. Ч.ЩЕ
Г. ДИМИТРОВ-Плевен
БИБЛИОТЕКА

Дисциплина въ излетитѣ! Ето единъ въпросъ отъ голѣма важность, едно необходимо условие за добрия редъ при туристкитѣ излети — условие, което различно се разбира отъ главатаритѣ при всѣки отдѣленъ случай.

Отдавна този въпросъ е назрѣлъ, отдавна до него се говори и разсждава, ала и до сега той не е получилъ едно правилно разрѣшение, което да бжде усвоено отъ всички членове на дружеството, та да може по тоя начинъ, ако не напълно, поне до минимумъ да се намалатъ търканията и неразборитѣ, които сж станали система въ излетитѣ.

Едвамъ туку що си надулъ рогътъ — да дадешъ първия сигналъ за тръгване — тръгналъ не тръгналъ още и людюкания, недоволства и критики отъ всѣждѣ почватъ да се изливатъ върху ти, като студень душъ! И колкото пжтя се увеличава, колкото неприятнитѣ ставатъ повече, толкова и „критикитѣ“ се изострятъ, ставатъ

А

по-жегливи, често пжти нетърпими и докачителни! И кой критикува? Не младия неопитенъ туристъ, не дори нѣкой отъ гоститѣ (ако има такива), за които това до нѣкъдѣ е простимо — а критикуватъ стари, „опитни“ туристи, калени въ десетки излети, и които не единъ пжтъ сж главатарствували и познаватъ всички неприятности отъ тая „почетна“ длъжностъ! Азъ поставямъ въ кавички думата *почетна*, защото е далечъ отъ да е такава тая длъжностъ, каквато би трѣбвало да бжде! И да сж били поне безпогрѣшни и безукорни ония, които критикуватъ, въ своитѣ главатарствувания?! Колко по-леко би се понасяли тогава тѣхнитѣ »критики«!

Но да имашъ смжтно понятие за дисциплина и редъ; да си далъ десетки доказателства, че не познавашъ, както правата, така и задълженията си като главатаръ; да не знаешъ кога и какво да искашъ отъ довѣрилитѣ се на твоята вѣщина туристи; да не прилагашъ изобщо и най-елементарнитѣ си задължения, било като главатаръ, било като излѣтчия-туристъ; слѣдъ всичко това да критикувашъ най-малкитѣ и невинни грѣшки на другитѣ, това, ако не е прѣкалено амбициозно, най-малко е чрѣзмѣрно вискателно!*

А за да не бжда голословенъ отъ една страна, а отъ друга да бжда по-ясенъ за всички — макаръ, че разглеждамъ въпроса за дисциплината въ излетитѣ принципиално — азъ ще си позволя да разкритикувамъ нѣкои отъ излетитѣ въ оная имъ страна, която е необходима за допълнение на мислитѣ ми.

I,

Като най-важна и сжществена причина — за липса на дисциплина — е *неподготвеността на главатаря*. Какво е необходимо главатаря да може и да знае, за да бжде подготвенъ?

1. *Главатарьтъ* трѣбва да може да чете картата тѣй, както чете обикновена книга. Той трѣбва да има елементарни познания отъ топография и картовѣдение, за да може въ далени случаи, които не сж рѣдкость, съ единъ само погледъ да ориентира и направлява излета въ оная посока, която пожелае.

Два или три дена по-рано главатаря трѣбва да си направи *профилъ* на пжтя, по който ще води, за да може съобразно наклона и далечината да опрѣдѣли точно врѣмето за тръгане и връщане. Защото е извѣстно на всички, че току-що напусналитѣ София туристи питатъ: „по кой часъ ще се завърнатъ утрѣ“. Ако той познава добрѣ пжтя, по който ще води — прѣдварително може съ горнитѣ изчисления да опрѣдѣли пунктоветѣ за почивка и врѣмето, което ще му отнематъ тия почивки, като се резервира всѣкога съ по нѣколко минути въ повече.

*) Съ тая статия целя именно да укажа, ако не на всичко, поне отчасти на причинитѣ за липса на дисциплина и редъ въ излетитѣ, и които раждатъ неразбирания въ отношенията на главатаря спрѣмо излетчии и обратно.

Добрѣ проучения пжтъ, сигурното и правилно четене на картата, даватъ възможность за смѣли и рѣшителни жестове въ ржководството на излета; главатаря печели довѣрието — па ако щете и уважението — на излетчинтъ и той нека бжде сигуренъ, че недоволствата ще се намалатъ на половина.

Ето примѣри: Става излетъ до монастыря св. Краль. Господинъ главатаря сполучливо завежда хората си до монастыра, защото всички познаватъ пжтя, — ала връщането? Двама тръгнаха въ лѣво, трима въ дѣсно, едни къмъ Владая, а трети *по-сербесъ* направо прѣзъ драки и долини — за Княжево! Недоволства, сърдни, подмѣтания, подигравки, колкото щете! Защо? Защото пжтя отъ никого не е познванъ добрѣ, а отъ друга страна, картата е висѣла само на бедрото на почитаемия главатаръ безъ да я е отварялъ! А тамъ — за това мѣсто — колко ясно е очертана на картата оная пжтечка, която минава въ дѣсно отъ гърбътъ на „Кърлежа“ и се спуща прѣзъ линията на шосето Владая—София.

Другъ примѣръ не по-малко умѣстенъ е отиванието на Дивотинския монастырь.

Тръгваме отъ с. Банки. Главатарътъ дава сигналъ за тръгване и потегля заедно съ другитѣ, като опипомъ се озърта дано прочете нѣкждѣ: „пжтъ за монастыра“... Нѣма! Па и не иска да попита нѣкого: „кждѣ е моля пжтя за монастыра“... И всички благополучно щеше да се свърши!.. А между това картата загнѣната на осемъ ката, грижливо затворена въ тенекена кутия лежи спокойно прѣзъ рамото му! Какво стана? Това, което трѣбваше и можеше да се очаква; малко бѣха десетъ посокитѣ, по които се източихме въ монастыра! И то не защото нѣмаше — въ случая — послушность, а просто и чисто, като не се указа пжтя, по който трѣбваше да се движимъ, тръгнахме на посока, утѣшавайки се, че „всички пжтища водятъ къмъ Римъ!“.. Но какво бѣше връщането?! Чели ли сте за връщането на Напалеона отъ Москва? Трѣбваше да се движимъ къмъ монастыря св. Краль, а пъкъ то... Едни се намѣриха въ с. Драгижево надъ Владая, други потеглиха за в. Люлинъ, а трети въ числото на които бѣше и моята скромность, по бучинското дефиле се спускахме (о! какво спускане бѣше то!) направо къмъ монастыря св. Краль!.. Вий се сѣщате, че прѣмълчавамъ всички хули и проклятия (да не употрѣба по-остри думи), които се отправиха по адресъ на главатаря. А колко примѣри има още се аналогични на горнитѣ.

За монастыря св. Петъръ и Павелъ ще кажа, че когато нѣкой отъ излетчинтъ тогава (особено отъ нежния полъ) чуватъ думата *чалтъкс*, коситѣ имъ настрѣхватъ, збитѣ почватъ да тракатъ, а устнитѣ имъ инстинктивно шепнатъ: „Милость, св. Петре и св. Павле... стига“!.. И защо това неизлично впечатление, което въ нѣкои прѣдизвиква трѣска!

Защото главатаря е билъ подготвенъ да се движи само по широки царски пжтища; защото мѣстото му е било непознато добрѣ, а главно, защото не е можалъ да се ориентира по картата, та вмѣсто да тръгне отъ ю. и. направо къмъ изтокъ — по край с. *Питараница* —

за Пазарджикъ, той тръгва къмъ с. з., нагазва въ чалтъцитѣ и се заплита подобно на французитѣ изъ египетскитѣ канали!..

Негодуванията сж готови; почватъ се хулитѣ, критикитѣ, подобно на лютти оси налитатъ запареното чело на главатаря, а той мига безропотно и заклева се може би въ себе си: „никога вече да не води!“ И защо всичко това? Защо тия душевни изпитания? Не е ли тъкмо тамъ причината, че главатаря, като не знае пжтя и не може да се ориентира по картата, лута се безнадеждно по хиляди направления — често пжти диаметрално противоположни на цѣльта и отваря клапата на потокъ отъ хули, неблагодарности и подигравки, които тѣй осезателно налягатъ честолюбието и човѣшкото достоинство!..

2. Главатарьтъ трѣбва да има *сериозенъ и спокоенъ видъ* за да може да респектира, да внушава довѣрие, за да може всѣко негово разпореждане да бжде безпрѣкословно възприето и реализирано; а разпорежданията трѣбва да се придружаватъ отъ смѣль и сериозенъ жестъ, който да не търпи възражение. Въ противенъ случай почватъ да се реятъ разни мнѣния и прѣдположения, често пжти безъ всѣкаква стойностъ — дори пагубни и при възприемането имъ отъ главатаря, може да иматъ много по-лоши послѣдствия отъ колкото едно погрѣшно разпореждане на главатаря.

Не искамъ да кажа, че това трѣбва да отива до абсолютизмъ, който сжщо не е полезенъ всѣкждѣ, обаче, самостоятелнитѣ и положителни жестове сж въ всѣки случай повече полезни, нежели лутанията между десетки мнѣния, между които има и такива съ не добри послѣдствия.

Ето единъ примѣръ: въ излета Черния връхъ — Кокалянския манастиръ туку-що бѣхме прѣскочили гребена на „Резньоветъ“ и азъ за минута се спрѣхъ и разглеждахъ положението... „Въ лѣво“ — рѣкохъ — господа, защото тука е непроходимо отъ прѣспи“... И обеснявахъ, че по билото — макаръ и каменисто — по-лесно ще се движимъ... Обаче азъ само прѣдложихъ, но не наложихъ своето мнѣние, а се увлѣкохъ по прѣдложението на нѣкои и нагазихме въ долината на „Вододѣла“. Трѣбваше по-вече отъ три часа да пѣплимъ изъ дълбокитѣ до поясъ снѣгове до като възлѣземъ до Черния връхъ. Три часа въ снѣговетѣ, това шега ли го мислите вие?!.. И кой бѣше виновния за това? Разбира се азъ, защото като главатарь не трѣбваше да позволявамъ никаква намѣса въ моитѣ разпореждания и разбирания въ случая, а трѣбваше да наложа пжтя по билото, въ лѣво, и нищо по-вече!

Надъ самитѣ манастирски кошари ни пристигна нощта. Трѣбваше да се съкрати пжтя. Много пжти съмъ минавалъ тамъ, ала денемъ, а нощта дава съвършено другъ изгледъ на онова, което подъ слънцето е тѣй обикновено. Разглеждахъ и търсѣхъ „оная пжтека“ по която често съмъ слизалъ... Излетчиитѣ „надушиха“ (тѣ сж много чувствителни въ такива случаи!..) че азъ се колебая и веднага прѣдложиха услугитѣ си... „Тамъ“ — казва единъ селякъ отъ кошаритѣ — има връзницъ на прѣвзаръ“!..

Всички се спрѣха въ нерѣшителность, клонящи повече къмъ селския „прѣваръ“!.. Но тука азъ рѣшихъ да дѣйствувамъ самостоятелно. . . Никакви „вѣрвица на прѣваръ“ не вземамъ въ внимание!.. Знамъ азъ тѣхнитѣ вѣрвица и прѣвари какви сж! И съ едно рѣшително движение напредъ, азъ увлѣкохъ всички надолѣ по урвата измежду дракитѣ!.. Вий се сѣщате, че негодуванията бѣха на сцената. . . но нека! Не минаха повече отъ двадесетъ минути и ние бѣхме на отсрѣщния гърбъ на дола. . . Малката пжтечка, която търсѣхъ, игриво се извиваше по южния склонъ на Урвичъ и водеше въ монастирскитѣ кошари. . . До насъ стигаше близкия лай на монастирскитѣ कुчета. . . Негодуванията се изпариха въ мигъ!

И въ тържествената лунна нощъ, що се разтилаше надъ Урвичкия балканъ, азъ почувствахъ себе си доволенъ като главатаръ!.. Ето как во значи *смѣлъ и рѣшителенъ жестъ*!..

3) *Умѣние и тактъ* — това сж двѣ необходими качества за главатаря въ неговата подготовка за добрия край на единъ излетъ. Когато цѣлата е ясно опрѣдѣлена и къмъ нея се стичатъ много пжтища и пжтеки, съ една дума, нѣма точно опрѣдѣленъ единственъ пжтъ, по който непременно трѣбва да се движимъ — умѣние е — коя отъ тия десетки пжтеки ще изберемъ за движението на излетчиитѣ и защо именно нея. Съ единъ погледъ той — главатаря — трѣбва да обърне цѣлата мѣстность по която се движи и отъ далечъ още да е рѣшилъ по коя посока ще тръгне; защото има пунктове, напр. балканскитѣ върхове, които туриститѣ могатъ да завладяватъ отъ различни страни, тъй като знайно е, че ясно маркирани пжтища за тѣхъ нѣма. . .

Не трѣбва да се съмняваме, че и тука ще има критики, защото съображенията, по които главатаря би избралъ едната, а не другата или третата пжтека, неще се разбератъ отъ всички еднакво, толкозъ повече, че тия съображения сж плодъ на личната практика на главатаря.

Така напр., въ единъ по сериозенъ излетъ: Свогье — Изрѣмецъ — монастира Седемъ прѣстола — Елисейна, като напуснахме с. Лѣсковъ долъ, минахме малкъ единъ притокъ на р. Гамбровница и поѣхме по ребрата на балкана къмъ в. Изрѣмецъ, не бѣше само тоя именно пжтъ, по който избрахъ да се движимъ. Отначало лѣко, послѣ сѣ по трудно ставаше наистина изкачването до самия връхъ и мнозина ме гледаха недоволни. . . готови да избухнатъ при най-малката моя слабостъ! . . . А единъ старъ и опитенъ туристъ, който се ползва съ заслужено уважение между туриститѣ, изрази общото недоволство въ критическата бѣлѣжка: „защо — пита той — оставихме пжтя въ лѣво и не възлѣзохме по билото на балкана, а тръгнахме право на горѣ? Това бѣше лудостъ“ . . . добави той авторитетно . . . Между това, азъ искахъ своитѣ съображения като главатаръ, който добръ познава пжтя и главно мѣстото. . . Въ лѣво, както и въ дѣсно, билото на балкана наистина постепено се издига къмъ върха, обаче е голо, сухо и еднообразно. А подъ жешкитѣ слънчеви лжчи, които парѣха, възкачването по голото било щѣше да бжде двойно по трудно!..

Измъченъ отъ пжтъ, паренъ отъ слънцето, туриста търси главно вода. А колко по изгодна бѣше за насъ имено тая пжтека, по която се движемъ! Двѣ трети балкана е покритъ съ гжста джбова гора, край самия „пжтъ“ лжкатуши прохладно поточе, а тукъ тамъ, сѣ въ тая посока, имаме бистра и студена вода, която шуртеше отъ дървени чешмички . . . При наличността на тия прѣимущества, азъ избрахъ по стрѣмния пжтъ, но много по износенъ за туриста . . .

Но сѣ пакъ — повтарямъ, тия съображения на главатара сж лични, за това критиката не може да бжде тѣй жестока, както въ горния случай . . . Умѣнието е плодъ на десятки съображения, числото на които за различнитѣ случаи е различно, но въ нѣкой случай неопредѣлено; защото всѣки излетъ е съпроводенъ въ всѣки случай отъ условия и трудности, характерни само за него.

Умѣнието и съобразителността сж необходими не само за главатара, а и за всѣки туристъ по отдѣлно. Има такива куриозни случаи отъ неопитностъ и неумѣние, щото човѣкъ не може да се удържи да се не усмихне.

Виждалъ съмъ, напимѣръ, подобно нѣщо: прѣдъ туриста е малка рѣкчица, широка 1—2 метра, която той трѣбва да мине . . . Туриста, съ гега на рамо, стои озадаченъ прѣдъ тая „непроходимость“ и търси съ очи мѣсто, най-удобно, да прѣмине . . . нѣма! Най-послѣ той *хвърля гегата* отъ другата страна, залита се отъ почтително разстояние и съ „х-о-о-о-пъ“ — скача отъ другата страна, пада въ самия край на водата и уплисква цѣлия си гърбъ . . . Другъ, на когото обувкитѣ сж така нарѣчени „непромокаеми“ (защото незадържатъ водата!) смѣло, подобно на Цезара, нагазва въ рѣката съ *гега подъ мишиница*, прѣминава и триумфално изглежда, като че е направилъ бозна какъвъ подвигъ! Между това и единия и другия колко по леко и удобно биха прѣскочили съ помощта на гегитѣ . . . Другъ случай: изкачваме се по Власинското жрело. Единъ отъ туриститѣ залепнатъ на канарата съ изпотено чело, съ забити въ камъка колѣнитѣ, не смѣе да мръдне! . . . Надъ него на два аршина има малки, ниски храсте, . . . ама ржката му не може да ги стигне. . . Между това гегата, закачена за джеба, на сетрето му, виси край него като дървенъ кракъ! . . . Пододоха ржка ни „мжченика“ и го изтеглиха върху скалата заедно съ гегата му! . . . уморенъ, сяда той върху каманитѣ оросени съ неговата потъ, стискайки съ двѣ ржцѣ гегата, изправена между колѣнитѣ му, гледа на „злокобното мѣсто“ съ видима гордостъ! . . . А колко по евтино той би спечелилъ тоя триумфъ, при умѣлото използване на гегата! . . . Та и кой ли му е казалъ най-послѣ за какво служи тая гега, калѣ и какъ се употрѣбвява?!

4. Главатарътъ трѣбва да бжде *тактиченъ*. Като е прѣсмѣтналъ добръ врѣмето, което му е необходимо за реализиране на прѣдстоящия излетъ, той трѣбва съобразно съ условията, да усилва или намалява бързината на движението, което трѣбва да бжде не по-малко отъ 5 и не повече отъ 6 км. въ часъ, като съ увеличаване на изминатия пжтъ, съ приближаване на балканскитѣ „свободни пжтища“ и съ повдигане

на височинитѣ, бързината на движението постепенно замедлява, до като достигне своя минимумъ 500 метра хоризонтална дължина за единъ часъ.

Почивкитѣ, които сж едно важно и необходимо условие при излетитѣ, трѣбва да се даватъ: по равнитѣ и голи пжтища на всѣки 5—7 км. 5—10 минути почивка, а при равнитѣ гористи пжтища, кждѣто умората дожда по късно, почивки може да се даватъ и по редко. Почивки, при високитѣ балкански мѣста, трѣбва да се даватъ по-често, при което главатаря трѣбва самъ да усѣща, така да се каже, че нуждата отъ почивка е наврѣменна и веднага да подава сигналъ за такава. Не е тактично отъ страна на главатаря да чака почивката да се наложи отъ уморенитѣ туристи; защото по тоя начинъ тѣ, излетчнитѣ, завладѣватъ модния рогъ така да се каже и почватъ да го надуватъ чрѣзъ главатара много често и не наврѣмено. Разбира се, условията за почивкитѣ ще зависятъ много, както отъ врѣмето, съ което се разполага, така и отъ заблѣжителни и интересни нѣща, които ще трѣбва да се разгледатъ, а най вече отъ издржливостъ на туриститѣ. Сжщността на послѣдното условие — издржливостъ — е най капризно и за това най-трудно уловимо. Единъ и сжщъ туристъ въ различни случаи, различно е издржливъ. Издржливостъта обусловена отъ редъ обстоятелства, които придружаватъ излета; доброто или лошо врѣме напр. различно влияятъ на туриста; разнообразието на пжтя; цѣлътa, къмъ която се движимъ; умѣнието на главатаря да поддържа бодростъта и веселото настроение между излетчнитѣ; близката и продължителна почивка сж редъ условия, които даватъ новъ избликъ на енергия и издржливостъ. Не малко влияе за издржливостъта и облѣклото; колкото туриста е по спрѣтнатъ и гарантиранъ отъ подбивка, дждъ, пекъ и пр, толкова е и по издржливъ. Носенето припаситѣ въ ржка или въ торба прѣзъ рамо, дотѣква и туриста по скоро се уморява. Въ всѣки случай, не трѣбва да се смѣта за издржливъ оня, който устоява до край въ излета, а послѣ цѣла седмица не може да дойде на себе си! . . .

Почивкитѣ слѣдователно трѣбва да се даватъ съобразно горнитѣ условия. Главатара трѣбва да бжде особено *внимателенъ и тактиченъ* въ даването на почивки при връщането, когато за опрѣдѣлено врѣме туриститѣ трѣбва да се намѣратъ на извѣстенъ пунктъ, напр. желѣзопжтна станция, кждѣто съ една минута само закъснение, трена може да ги остави на нежелателна и продължителна „почивка“ . . .

Така напримѣръ, въ излета за Седемъ прѣстола връщането трѣбваше да става по усилено, туриститѣ бѣха изморени и „проточили“ се бѣха на цѣлъ километръ . . . При единъ хубавъ завой на *Злий долъ*, при зелена морава, върху която отсрѣщния баиръ хвърляше дебела сѣнка, единъ отъ старитѣ „опитни“ туристи ми каза: „К., дай сигналъ за почивка“, па се отби на примамливата поляна! . . . Азъ не се съгласихъ да дамъ желаната почивка, не защото бѣше инициатива на почитаемия туристъ, а по слѣдующитѣ съображения: ако на тая хубава морава, осеяна съ орѣхови дървета, клонѣтѣ на които широко се разтилахъ и приспивателно шепнѣха миризливитѣ имъ листа въ хармония

съ шумътъ на рѣката, при хубава дебела сѣнка, азъ спрѣхъ туриститѣ на почивка, за нищо на свѣта не бихъ могълъ да ги вдигна! . . .

Тѣ щѣха да се „разположатъ“, нѣкой щѣха да развържатъ торбитѣ, трети орѣхи съ гегитѣ си щѣха да бератъ (въ това отношение гегитѣ отлично се използватъ!)

Самъ азъ, ако откачѣхъ за минута раницата си и полѣгнѣхъ ей тѣй — да се „поуталожя“ малко, бихъ махналъ съ ржка и бихъ рѣшително отсѣкалъ: „сѣ едно . . . и утрѣ има тренингъ“! . . .

Не дадохъ почивка тамъ, но се пакъ трѣбваше да се даде такава. Търсѣхъ мѣсто азъ, не толкова поетично наистина, а да послужи *само за почивка*: сухо, слънцето да припича, да нѣма „работа за гегитѣ“ . . . Каменисто да е; та и на сила да го задържашъ да не стои повече отъ 10 минути. Малко жестоко наистина, ама жестокостъ продиктувана отъ по-висши съображения: *своевременното пристигане на гара Елисейна*! Така и стана. Дадохъ почивка, но половината отъ туриститѣ прѣдпочетоха да се движатъ напредъ, не жели да се припичатъ на горѣщитѣ камѣни . . . и увлѣкоха съ себе си и ония, които и въ тая обстановка намираха — по необходимостъ — нѣщо поетично!

Изобщо пунктове, които значително биха забавили движението, нека се разбира само при условие на далено врѣме, измѣнението на което не зависи отъ нашето желание, трѣбва да се избѣгватъ, инакъ послѣдствията отъ закъсненията — особено за треноветѣ, убиватъ цѣлия ефектъ отъ добрия излетъ . . .

Ето примѣръ. Имахме излетъ до Вѣтрень, кждѣто отиването бѣше безукорно, но . . . връщането? Когато едни бѣха въ с. Аканджиово, други държѣха благодарствени рѣчи на вѣтреници, за добрия имъ приемъ и надуваха бѣклицитѣ; трети изполегнали тукъ тамъ, кждѣто намѣрили за добръ „да си полежатъ“! Цѣлия пътъ, отъ Вѣтрень до Бѣлово бѣше, осеянъ съ туристи . . . сѣ весели и приказливи! . . . Най-послѣ извинително е! . . . Въ Вѣтрень не сме били за черни очи я . . . а за чисто, кристално вѣтреско вино! А главатарѣтъ, дръпналъ се напредъ съ двама-трима, не смѣе да се обърне назадъ, като че не излиза отъ гостоприемния Вѣтрень, а напуца, библейския Содомъ . . . Съ двама-трима пристигна и моята скромна личностъ въ Аканджиово . . . Хоро, пѣсни, кръшнии дѣтски смѣхове, олелия . . . глъчъ! . . . Кръчмарѣтъ любезно поднася на всѣки туристъ отъ главоломния еликсиръ . . .

Засѣдна нощъ, влажна и тъмна зимна нощъ! По двама, по трима, по единъ, туриститѣ се протакаха по направление къмъ Бѣлово . . .

Едни, за които земята много чувствително се въртеше, бѣха намѣрили за по-благоразумно да не стърчатъ, ами да си полѣгнатъ съ видимо намѣрение да си дрѣмнатъ, до като земята се умори и „прѣстане да се върти“! . . . Други се задрѣстили въ дракитѣ надъ Бѣлово, трети нагазили изъ градинитѣ край Марица и зацапали въ вода и калъ, а четвърти, о, Боже! . . . не мога да не спомѣна многострадальното име, отцѣпили се въ дѣсно и слисани, вмѣсто въ Бѣлово, отзоваха се въ с. Момина Клисура! . . . Та отъ тамъ съ безукорно тичане, на което бѣ завидѣлъ и самия Ахилесъ, пристигаха на гара Бѣ-

лово!.. На носовѣтъ имъ имаше изписано по едно красиво „*Вь-трень*“!..

Туристи викатъ за помощъ, нѣма кой да имъ помогне!.. Кждѣ е главатаря? Той своеврѣменно е пристигналъ на гарата да вади билети!.. Билети вади главатаря — за кого? Едни сж още горѣ между дѣбравитѣ и Бѣлово, прѣснати изъ дракитѣ, лутайки се изъ нощъта, а други сж въ „надбѣгвания“ по линията между Бѣлово и Момина Клисура!.. Туристи отъ Бѣловския клонѣ съ фенерчета събираха изгубилитѣ се и довеждаха ги на гарата... Хвала на Бѣловци!.. Закъснението на трена даде възможность да сс събератъ всички, а главатаря се озърта съ видимо желание да ни види събрани, ей тъй нѣкакъ си по чудо, като да сме паднали отъ небето!..

Азъ не ще описвамъ цѣлия излетъ, а земамъ отъ него само онова, което ми стига, за да кажа: нѣмаше умѣние и тактъ, нѣмаше съобразителность отъ страна на главатаря, вслѣдствие на което туриститѣ изпаднаха въ горнето комично и жалко положение...

Като ни поведе отъ Вѣтрень, кждѣто достатъчно бѣхме благославяли прѣдпотопни Ноя, главатаря не трѣбваше да ни поведе къмъ с. Аканжиово на „почивка“, а трѣбваше да направи едно малко отклонение въ лѣво, толкова възможно въ това мѣсто, и да ни промъкне между селата Аканджиево и Миненкъво направо за Бѣлово, по-ясно опрѣдѣлена пжтека между дозята... По тоя начинъ ефекта отъ „течния рублинъ“ щѣше да се избѣгне, а нощъта би ни сварила на почивка въ Бѣлово.

Но веднажъ дошло до глава, главатаря трѣбваше да покаже умѣние и тактъ за събиране на хората си, защото имаше туристи, които за първи пжтъ минаваха тамъ, а и нощъта бъркаше да се намѣри пжтя...

По моето скромно мнѣние при излетитѣ трѣбва да се приеме като правило: *при трѣгване* главатаря трѣбва да бжде *прѣвъ*, за да води и увлича излетчиитѣ къмъ цѣльта, като заедно съ това регулира движението, а *при връщане-послѣдень*, за да подканя и тласка — така да се каже — уморения туристки керванъ, като не забравя да указва на първитѣ посоката на движението, ако тя не е маркирана съ ясно опрѣдѣленъ пжтъ; па нека му подмѣтнатъ подобно на мене въ послѣдния излѣтъ, че... „главатара далъ яката“!...

5. Главатарьтъ трѣбва да се вслушва въ общото желание на излетчиитѣ и по възможность всѣкога да ги удовлетворява, ако това гѣхно желание нѣма да прѣчи за добрия изходъ на излета изобщо.

Но, колкото е необходимо да се вслушва главатаря въ общото желание, толкова повече трѣбва да се не влияе отъ желанията и прѣдложенията на двама или трима отъ излетчиитѣ. Водишгъ, на-примѣръ, за Кокалянския манастиръ и като стигнешъ въ с. Панчарево подшушнатъ ти *никои*, че е „по-добрѣ“ да се отиде въ с. Бистрица, отколкото на Кокаляне, или най-малко, да се изостави прѣдвиденото въ излета отиване на электр. инсталация, защото... ей тъй „нѣма нищо интересно“. Като, че при първата крачка за с. Бистрица разцѣплението на излѣтчиитѣ е готово: едни подъ войводството на Z. трѣгватъ за Кокаляне, а други подъ твое вайводство за Бистрица... Ако разцѣ-

плението не стане въ Панчарево, ще стане прѣдъ инсталацията, за кждѣто мнозина може би, специално сж дошли.

Неще съмнѣние, че подобни разцѣпления не сж желателни и главатаря по никой начинъ не трѣбва да ги допуска; а не ще ги допусне той, ако както казахъ не се влияе отъ желанието и случайното настроение на *някои* отъ излетчиитѣ . . .

Единъ примѣръ. Въ излета Свогье—Изрѣмецъ—Седемъ прѣстола — Елисейна, сѣ отъ сжщия опитенъ туристъ ми се подхвърли съвѣта: „К. ти трѣбва да се откажешъ отъ „подробноститѣ“ въ тоя излетъ!“.. Отговорихъ: „ще видя“! . . .

Като стигнахме въ монастыря стана ясно отъ кои именно „подробности“ трѣбвало да се откажа: *отъ възкачването на върха Изрѣмецъ!* Както виждате „подробностъ“, която бѣше *ядка* въ нашия излетъ, отъ нея трѣбваше да се откажа! И тъкмо защото в. Изрѣмецъ беше *възела* въ тоя излѣтъ, какво би послѣдвало, ако азъ се бихъ съгласилъ съ тоя съвѣтъ и бихъ се отклонилъ въ дѣсно, та пжтя ни да вземе слѣдующия видъ: Свогье — с. Редина *въ дѣсно* по рѣката — Брѣзовъ долъ (вмѣсто Лѣсковъ долъ) и по течението на р. Гамбровница за монастыря Седемъ прѣстола — Елисейна? Нѣмаше да минемъ Лѣсковъ долъ съ бакъренитѣ мини, нѣмаше да възлеземъ на в. Изрѣмецъ, за кждѣто желаючи бѣха повече отъ половината, вслѣдствие на което разцѣпление между туриститѣ, ако не станеше (понеже пжтя бѣше неизвѣстенъ) най-малко щѣхъ да навлека справедливитѣ имъ ронгания и незадоволства; а най-важното е, че съ това измѣнение трѣбваше мълкомъ да признаемъ, че проектирания пжтъ за даденото врѣме е невъзможенъ и съ това да компроментирамъ възприетия и афиширанъ отъ настоятелството излетъ! . . . Но безъ да се ржководя отъ горнитѣ съображения даже, азъ не възприехъ прѣдложението да се простя съ „дреболиитѣ“ по първо и най-важно обстоятелство, че азъ па и другитѣ нѣмаше да спечелимъ нищо отъ това, защото пжтя прѣзъ Брѣзовъ долъ *не е нито по-краткъ, нито по-добъръ* — да не кажа даже, че е и по-лошъ!

Изобщо, измѣнения въ начѣртанитѣ излети, не трѣбва да се допускатъ, защото подобни измѣнения въ пжтя, влияятъ злѣ върху настроението на туриститѣ и незадоволствата сж готови! . . . Излетчиитѣ почватъ да върватъ разтегнато, движатъ се убити духомъ прѣдъ обстоятелството, че имъ е отнета една възделена мечта може би да бждатъ „тамъ“ и справедливо могатъ да забѣлжватъ главатарю: „господине, ние не тръгнахме за Шамъ, а за Багдаты . . . и вие ако не сте могли да водите, да не сте се ангажирали“! . . . Па мигай тогава по сто пжти въ минута, ако мислишъ, че това ще ти помогне!

6. Като послѣдна необходимостъ за главатаря е и прѣимуществото да познава що-годѣ поне географията и орохидрографията на България, а въ особености въ ония мѣста, кждѣто той води. А колко куриози може да се изброятъ въ тая областъ на главатаршя „подготвеностъ“!

На „Еленинъ връхъ“ сочи, а разправя за Юрушки Чалъ, че бил втори по височина въ Рила!... На Черния връхъ стои, цѣлия гребенъ на Витоша е прѣдъ него като на дланъ, а той сочейки на малката оная издънка подъ Черния връхъ „Вододѣла“, разправя, че това е вододѣлъ защото ... се дѣлятъ водитѣ?!...

Сто пѣти е отивалъ до сега на Погановския манастиръ! Като се говори за Власинското ждрело не може да се не помѣне името на *Суковската рѣка*, която минава край с. Звонци, Погановския манастиръ, Власи, Държана, напуца България при Суковския постъ, минава край с. Суково (Сърбия) прѣсича ж. п. линия и шосето Царибродъ—Пиротъ, на единъ километъръ отъ моста навлиза въ Лапатино полъе и се излива въ р. Нишава, срѣщу единъ малкъ пѣсѣченъ островъ!...

Отивайки за Погановския манастиръ, спрѣхме въ омайно хубаво дефиле, ... което широко се отваряше на с. с. западъ. Тамъ далече въ хоризонта очертава се гърбътъ на Балкана ... Всички се обръщатъ и съ видимо задоволство гледатъ на омайната картина ... Рано е още! Мъглитъ току що сж поразчистили хоризонта ... — „А дали се вижда в. Комъ“ ... питатъ туристи? ...

??

— „Комъ?.. Комммъ... той таквозъ... кой знае... може и да се вижда!“... Отговаря уклончиво гаватаря...

А между това Комъ, притисналъ цѣлия Берковски балканъ, побѣлѣлъ като вековенъ старецъ, цѣлуваше се съ малко, бѣло облаче... Ето! Облаченцето се отдѣли, полѣте въ лазура и се стопи въ слънцето!...

Дефилето, кадѣто бѣхме спрѣли, о! колко природата е прѣдвидлива!, като нарочно да се отваряше и молеше погледа да спре и да си почине върху сребро-бѣлитѣ плещи на в. Комъ!

Най-послѣ, не е философия и не се иска особенъ трудъ да прочетешъ нѣщичко по географията и орохидрографията за ония мѣста поне, кадѣто ще водишъ хората!...

Защото е *много не красиво* да разправяшъ, че въ мраморското блато се вѣдятъ всички видове риби, а най-вече пестърва, та съ това да отголишъ и друга областъ отъ своето невѣдение!... Като намѣквамъ за тия работи най-невинно, далечъ отъ мисльта да визирамъ личности, въ реда на които би трѣбвало да си остава и азъ мѣсто!, може нѣкой и да се поусмихне; ала нека тая усмивка бжде горчива, защото е печална истината!...

Често съмъ слушалъ отъ наши туристи, да разправятъ за уредбата на подобни дружества на западъ... Единъ мой приятель разправяше ми веднажъ, за единъ излетъ що направилъ съ група туристи до върха Юнгъ-Фрау въ Швейцарскитѣ алпи. Между другото, казваше той, че туриститѣ носели съ себе си и астрономическа тржба, та прѣзъ нощта гаватаря имъ разказвалъ нѣщо отъ астрономия, като насочвалъ тржбата въ различни небесни светила... Феерично, заключи приятеля съ видимо доволство, па втурна погледъ въ звѣздното небе и се унесе въ сладки спомени и мечти!...

„Да... хубаво е“... смънкахъ азъ!... И у насъ има... знаете: геги... царвули... прѣзрамени торбички и захлупци по десетъ!... Какъ не!? Хубаво е човѣкъ да е туристъ и да знае, че въ Мраморското блато има пестърва!... И тихичко, като че ли молѣхъ, добавихъ: „добрѣ че се изгуби Алековата гега, иначе — за едното чудо — духътъ на *единствения* туристъ би разчистилъ съ нея локала „Левски“ нѣкога въ момента на нѣкое наше „излитане“, или съ прѣчупено крило „долитане“... Но... нека ме прости, неизвѣстно кога, почившата *гега*, че спомънавамъ името ѝ *напраздно*!...“

II.

Не е достатъчно условието *подготовка на главатаря* за добрия редъ и дисциплина въ излетитѣ. Необходимо е щото и туриститѣ — излетчинъ — да възприематъ и прилагатъ разпоредбитѣ на главатаря, защото всички добри и умѣстни разпореджания, безъ да се прилагатъ оставатъ сухи, безполезни фрази...

Главатарьтъ дава сигналъ „ходомъ дружно“, а нѣкой тепърва развързва торбата да закусува!...

Знайно е, че при стръмнитѣ трудни пѣтища, е невъзможно всички туристи да се движатъ еднакво скоро и въ такъвъ случай, „петия керванъ“ се разтѣга на десетки, па и на стотина метри... Дава се сигнала „стой... стой!... Ония, които сж начело на кервана, спиратъ на почивка, ала ония, които сж останали назадъ, *продължаватъ* да поематъ и пѣшкатъ нагорѣ, като че за тѣхъ сигнала „стой“ не се отнася, като че е необходимо всички да се събератъ при главата и тамъ да почиватъ!... Не така! Щомъ се подаде сигналъ за почивка *всѣки е длъженъ* да застане тамъ, където го е сварилъ сигнала! Иначе, главатаря трѣбва да си направи тая проста смѣтчица: опрѣдѣля десетъ минути за почивка; ако ония, които сж останали назадъ, продължаватъ да се движатъ, до като стигнатъ ядрото, което почива вече, тия 10 минути ще се изминатъ и би трѣбвало да се чуе сигнала „ходомъ“, но пристигналитѣ „мжченици“ сжщо искатъ да почиватъ и, ако за тѣхъ, се изминатъ други 10 мин. ставатъ 20 мин. А направатъ ли се на 5 мѣста подобни „двойни почивки“, единъ часъ къмъ смѣтката за пѣтя се притуря и его ти послѣ „*надбѣгвания*“!...

Има туристи, които прѣди да сж трѣгнати на излетъ, сж примѣръ на истински туристи! Ала понापече ли го слънцето, поочука ли се о скалитѣ, понакваси ли го дъжда или пообрули вѣтъра, почва да ржмжи: абе тоя пѣтъ край нѣма ли?!...

Или; „Тюуу!... Тука човѣкъ за вода ще умрѣ!... И това било излетъ“!... Или както чухъ въ излета за Седемъ прѣстола: „вие, господа да сте казали, че е имало 15 часа пѣтъ, а не да *трепете хората*“!... Въобщо, чуватъ се неблагодарности, проклетия и пр., като че нѣкой насила го уловилъ за яката та го потѣтразилъ на излетъ!

Всѣки туристъ *самъ* трѣбва да знае качеството на своята издържливостъ, защото това не е оризъ, та да може главатаря съ кантаръ да го прѣтегли!

И важното е — повтарямъ — това не го правятъ млади, неопитни туристи или гости, а сѣ такива съ *прѣтвенци*, които често съмъ слушалъ въ София прѣдъ чаша бира, да разказватъ за своитѣ „неимовѣрно трудни скитания“ по гори и планини! . . .

Повечето почитъ къмъ главатаря, господа, па билъ той и неприятенъ вамъ, като човѣкъ . . . Защото не сж редки случаетъ, когато подобни незадоволства сж били плодъ *само* на лична антипатия! . . .

Между туриститѣ — излетчи — трѣбва да има извѣстна задущевностъ, а желаніята за интимностъ трѣбва да обхващатъ само обективната страна на отношенията, безъ да се опитватъ да *таращуватъ* изъ позатаенитѣ душевни и сърдечни къшенца на събѣседника! . . . Нали се разбираме?! . . .

Наредъ съ шегитѣ и закачкигѣ нека се не забравятъ условията за приличие и вежливостъ и нека се не мисли, че тѣ иматъ смисълъ само въ „Борисовата градина“! . . . Па най-послѣ, не само въ *цинизмитѣ* има нѣщо „смѣшно“, а въ духовититѣ и добрѣ подобрани фрази сжщо така име нѣщо весело! . . .

Прѣди да свѣрша, нека кажа нѣщо за срѣдствата, съ които споредъ моето скромно мнѣние, може да се постигне що годѣ за подготовката на главатаря.

1) По картовѣдние и ориентация въ три четире урока, може да се уясни на желающитѣ елементарнитѣ особености за изразяване характера на мѣстноститѣ съ *хоризонтали* и *щрихи* и да имъ се откриятъ ония топографически букви, необходими за свободното четене на картата. Така получената „теория“ по врѣме на излетитѣ прѣзъ голѣмитѣ почивки, може да се прилага въ практика, за което се иска повече любознателностъ отъ страна на излетчиитѣ — бждащи главатаря — и готовностъ отъ страна на главатаря, прѣдполагамъ що годѣ подготвенъ главатаръ, да имъ уясни онова, за което питатъ.

2) Като най-добъръ источникъ за избѣгване отъ главатаритѣ на по-отрано направени грѣшки въ единъ излетъ, ще послужи *излѣтната книга*, съ която дружеството вече разполага . . .

Ала за да бжде тая книга полезна и да отговаря на назначението си, его споредъ мене какво трѣбва да се вписва въ нея:

а) На парче книга да се приложи къмъ общото описание на излета — *профилъ на пктя* отъ А до В, съ обозначение височинитѣ и наклонитѣ.

б) Пунктоветѣ на по-важнитѣ почивки и врѣмето изминато за тѣхъ,

в) Най-искрено указване на собственитѣ грѣшки отъ главатаря било по врѣме, било въ бързина или халтавостъ на движението ржководено отъ него, както и указване на станалитѣ грѣшки по ориентация на картата . . .

г) По важни инциденти, ако има такива, и причинитѣ за тѣхъ.

д) общъ изгледъ (описание) на околната мѣсностъ, въ кратце, като се укажатъ по-важнитѣ пунктове, които привличатъ погледа и вниманието на туриста изобщо. За пояснение на туко що казаното, ще забѣлѣжа, че съ голѣма положителностъ може да се твърди, какво 95% отъ отивалитѣ на Черния връхъ не знаятъ какво сж видѣли отъ

тамъ и защо сж се изкачвали на 2300 м. надъ морското равнище! Запитайте ги ще ви отговорятъ: „и отъ него и до него и отъ тамъ до дома видѣхме само: *потъ, потъ* и най-послѣ . . . *мжка!* . . .

е) Общо настроение на излетчиитѣ и тѣхната издържливостъ;

ж) Забѣлѣжителности и пунктове за ориентация. Казаното до тука за излетната книга може да се „подслади“ тукъ-тамъ съ поетични описания, като обаче не задушаватъ същественото въ нея.

з) Въ дружественото списание да се открие специаленъ отдѣлъ за критически бѣлежки по излетитѣ, съ което ще се даде възможностъ да се излагатъ съображенията на глатаритѣ, за направеното отъ тѣхъ, а отъ друга страна, излетчиитѣ ще могатъ да указватъ на грѣшкитѣ или защото, знайнo е, че чуждитѣ грѣшки по лесно се схващатъ и, че общочовѣшка слабостъ е, да укриваме грѣшкитѣ си! . .

Свършвамъ. Като признавамъ, че не съмъ изчерпателенъ по толкова деликатния въпросъ *дисциплина въ излетитѣ* — увѣрявамъ, че съмъ билъ далечъ отъ мисълта да оскърбявамъ, а съмъ се ржководилъ отъ искреното желание, да бжда що годѣ полезенъ . . .

С. Н. Додовъ.

До Загребъ и Люблина и тѣхнитѣ туристически организации.

Одавна желяехъ да се запозная съ южнитѣ славяни и тѣхнитѣ мѣстности. Не смѣхъ самъ да замина, защото не допускахъ че тъй лесно ще си разбираме езика. Добъръ случай бѣше да замина съ юнацитѣ на Загребския съборъ, дѣто ще се срѣцна съ лица отъ всички славянски народи.

Нъ 29 юлий, съ специаленъ тренъ, 420 юнака отпътувахме отъ София. Бързо прѣминахме Сливнишко, Драгоманско, Царибродско и Пиротско. Повечето юнаци не можаха да удовлетворятъ любопитството си да узнаятъ дѣ сж ставали главнитѣ сражения въ братоубийствената война, понеже нѣмаше никакви паметници, каквито видехме на връщане, наскоро издигнати отъ войницитѣ. Въ братската сръбска земя двойно чувство ни обладаваше: братска любовъ къмъ сърбитѣ и национална гордостъ. Послѣдното задушваме и даваме избликъ на първото: поздравлѣваме всѣка група братя сърби по станциитѣ или полето. Нъ не получаваме откликъ на нашата радушностъ! Значи ние сме неприятни гости и насъ ни завладява студенината на домакинитѣ. Даже и на Бѣградската гара, дѣто пристигнаха по-късно отъ насъ сръбскитѣ юнаци съ воена музика, не се чу никакъвъ поздравъ за пристигането ни. Сръбската земя, която прѣминавахме за 10 часа, съ изключение

на тѣсния и дълбокъ проломъ на рѣката Нишава при Сушакъ, е почти еднообразна равнина съ малки възвишения.

Още по-голѣма хладнотъ ни завладѣ, като прѣминахме въ Унгария, понеже знаемъ, че не сме мили и на маджаритѣ. Пространната унгарска равнина бѣше засѣта повече съ царевича, жито и цвѣкло. Около селата и градоветъ се виждатъ доста фабрики. Слѣдъ станцията Sid по равнината се виждатъ пространни гори и по станциитѣ голѣми стоварища на дървенъ материялъ.

До станцията Винковци (10 ч. 40 м.) ни интересувахе само новото за насъ низъ полето и селищата, защото мислѣхме, че за населението нашето пктуване е безинтересно, даже и неприятно. Нѣ тукъ бѣхме изненадани. Щомъ спрѣ трена, чухме радостни викове: „живио брата бугара!“ и почнаха да се подаватъ въ вагонитѣ ни бутилки съ вино и бира, папириси, закуски. Докато се опомнимъ отъ тази изненада, тренѣтъ трѣгна: „живио!“ и „ура!“ се сливаха въ едно! — Ние се оживихме вече: почувствувахме, че сме въ братска земя.

На станцията Бродъ — по-голѣмъ сюрпризъ: топовни салюти посрѣщаха трена ни! Цѣлиятъ градъ ни посрѣщаше официално. Прѣседателтъ, или г-нъ кмета, ни поздрави се много ласква за нашия народъ рѣчь. Интелегентни дами и господа съ бутилки и чаши вино и бира съ закуски—салами, кренвиши, сладкиши и др. ни утрупваха — искаха да ни нахранятъ и напиятъ, защото, „Загребъ билъ още далечъ“. Неусѣтно изминаха 15 - тѣ минути и тренѣтъ трѣгна. Въодушевенитѣ „живио“ и „ура“ се заредиха и ечѣха въ въздуха по тихо и по тихо. Нашето въодушевление нѣмаше граница! — На Нова-Градишка се готвеше пакъ посрѣщане. Нѣ рѣши се да не слигаме на никоя станция до Загребъ, за да избѣгнемъ, прѣтоварването на стомаха и главата и да не вземаме излишни нѣща“. — Къмъ Загребъ страната е по-разнообразна, — по хълмста и гориста: по красива.

Слѣдъ 23 часа хвърчене съ специалния ни тренѣ пристигнахме въ желанія ни Загребъ, въ 5¼ ч.-сл. об. Топовнитѣ салюти отдавна ни поздравляваха. Многохиляденъ народъ — мжже, жени и дѣца, интелигентни, прости, отъ тротоаритѣ, отъ прозорцитѣ и балконитѣ — ни акламираше-поздравляваше съ думи, викъ и цвѣтя; отъ станцията до гимназията непрѣкъснато „живио брата бугара“ и „ура!“ се носѣше 1 часъ и повече отъ улица въ улица! Още по радушно бѣше акламирането въ шествието на втория день. Сълзи бликаха отъ радушностъ и въ тѣхъ и въ насъ. Който не е участвувалъ въ такъво посрѣщане, той не се е почувствувалъ като българинъ и не е прѣживѣвалъ такива щасливи моменти, — когато се прѣлива най-голѣмата симпатия и любовъ на единъ народъ къмъ други обичанъ отъ него. Загребския в. „Novosti“ по този случай между другото пишеше: . . . Kod do ěeka Bugara moglo je biti prisutno do 30,000 osoba. — Ovakovoga oduševljenja Zagreb vek davno nije vidio. Grljenje, suze od oduševljenja ělicanje bez kraja i konca . . .“

Въ юнашкитѣ игри участвуваха 1300 сокола и 150 соколки. Върху всички които сж посѣщавали редовно игритѣ — по добритѣ соколи и юнаци се забѣлѣзваше здравословното отражение отъ физич. упражне-

ния: всички имаха силно развити мускули. Цялата програма на събора беше изпълнена отлично с изключение на опрѣдѣленитѣ излети, които не се устроиша.

Слѣдъ свършването на събора една отъ главнитѣ ми цели бѣ — да се запозная съ туристическата организация въ Загребѣ.

Срѣзнахъ се съ г-нъ професоръ Пасарикъ-подпрѣседателъ на турист. дружество. Г-нъ Пасарикъ бѣ крайно любезенъ съ менъ и съ най-голяма готовность ми даде всички свѣдѣния и ми показа всичко, което ме интересуваше. Показа ми своето туристическо (планинарско) облекло. То е подобно на нашето: същата туристическа форма, туристическа чанта, обуца подковани. Имаше още уреди за качване по стѣговетѣ и ледоветѣ и уредъ за носене топло питие: мляко или чай. За да се запозная по-добрѣ съ тѣхната турист. организация подари ми дружественитѣ издания: устава на др-то имъ, „Пжтеводителъ до Плешевица и низъ Загребскитѣ гори“ „Bosna i Hercegovina“ — обемисто и луксозно (съ 136 картини) съчинение, „Hrvatski planinar, na uspomenu 25-godišnjice Hrv. plan. društva“; „Spomenica Hrvat. planin. društva“ „Vienac. godina II“. издание на соколското и планинарското имъ др-тво.

Туристическата имъ организация датира отъ 1875 г. Сега брой около 400 члена. Цялата ѝ е — пълно опознаване на земята и домашната природа, и въ частности ходене низъ горитѣ и планинитѣ. Г-нъ Пасарикъ ми каза, че туристич. организация въ тѣх не е толкова развита, както е въ Люблина, защото нѣматъ както иматъ много мѣста за излети, словенцитѣ въ Краинско. Тѣхнитѣ излети сж правили низъ Загребскитѣ гори съ най-високъ връхъ Слеме — 1035 м., и най-красивата мѣстность околноститѣ на Плитвичкитѣ езера, съ красиви водопади въ околноститѣ.

Уважаемиятъ г-нъ Пасарикъ съ голъма готовность ми написа прѣпоръчителни картички до г-на прѣдседателя на туристич. дружество въ Люблина и до г-на управителя на Постоинската яма. Крайно услужливиятъ му братъ г-нъ Иванъ Пасарикъ ме запозна съ забѣлжителноститѣ на града.

Загребѣ е модеренъ градъ съ 80.000 жители. Почти въ всѣко отношение Загребѣ е напредналъ. Има хърватски университетъ, пълна метеорологическа станция, театъръ, богати музеи археологически-исторически (кар. галерия на Щросмайеръ) търговски, уредени, основни и срѣдни учебни заведения, красиви черкви (Prvostoina crkva съ двѣ кули — 107 м. високи) павирани главнитѣ улици, обградени съ красиви 3 — 4 етажни сгради, съ електрическо освѣтлѣние и трамваи, богати търговски магазини и хотели. Красива и удобна за раходка мѣстность е „Максимиръ“ — 2-3 к.м. далечъ. Въ града иматъ Zbog — мѣсто за гуляи и развлечения.

Когато нашитѣ юнаци се готвѣха да заминатъ за България, азъ се отправихъ за Люблина — да се запозная съ голъмата словенска туристическа организация, и послѣ за Постоина — да се запозная съ голъмото чудо на природата — Ямата.

Тренътъ отъ западната гара тръгна, на западъ като оставяше въ дѣсно сѣвернитѣ загребски възвишения и бързаше да прѣмине дългото

поле и да се залакатуши низъ словенскитѣ възвишения покрай рѣка Сава. Виждаме покрай трена нивя съ царевици и жито. Бързиятъ влакъ (шнел-цук) като че ли хвърчеше. Пристигнахме на Зиданъ-мостъ — много живописно дефиле. Прѣминахме въ другъ тренъ за Люблина. Слѣдъ 3 1/2 часа отъ Загребъ пристигнахме въ Люблина.

Люблина слѣдъ землетръсението (прѣди 15 год.) е започнала пакъ усилено да се строи съ високи сгради и сега е почти подновена. Има около 50 000 жители. Азъ бързахъ да се срѣцна въ Народния домъ съ г-нъ Томиншекъ, подпрѣдседника на Словенското планинско дружество. Народниятъ домъ е красиво масивно здание съ специални салони за игри на юнашкото дружество, за пѣвческото дружество, общо граждански увеселения, за просвѣтителното др-тво „Св. Св. Кирилъ и Методий“ из а планинарското имъ др-тво.

Срѣцнахъ се съ г-нъ Франъ Томиншекъ вечерята, когато бѣха събрани на заседание членоветѣ отъ настоятелството на планинарското дружество. Много учтиво бѣхъ посрѣщнатъ като български туристъ. Поканиха ме, ако обичамъ, да присѣдствувамъ на заседанието имъ. Разглеждаха въпроса: поправката на нѣколко планински хижи, (качи). Дружеството имъ разполагало съ 24 план. хижи, които имъ коствували до 150,000 лева.

Съгласно уговореното, на другия денъ отидохъ въ писалището на Г-нъ Томиншекъ (единъ отъ първитѣ адвокати, ползващъ се съ най-голѣмо уважение отъ всики съграждани) за да поговоримъ относно туристиката. Туку що бѣ получена пощата — съюзни издания на Чешкото, Кавказкото и др. славянски туристич. дружества. Тѣхното др-тво било въ редовна прѣписка съ всички славянски турист. др-тва. За да се запозная съ тѣхната организация, подари ми дружеств. издания: »Planinski vestnik« leto XVI- органа имъ, Koledar Sl. Pl. Društva — календаръ 1911. год.), и Pravila Sl. Pl. Društva, (устава имъ). Цѣлѣта на организацията имъ е: запознание съ словенскитѣ гори, планини и др. мѣстности и да улеснява пктуването низъ Краинско, Корошко, Шайерско и Приморско. Издало е др-то имъ една туристич. карта на Юлийскитѣ Алпи, дѣто се намиратъ красивитѣ имъ планински мѣстности: Бледското езеро — украсено съ богати вили, Бохемско езеро, върха Триглавъ (2863 м.) съ нѣколко кочи (планински хижи) и др. Издали сж и нѣколко албума съ художествени снимки и картини на красиви планински пещерни и примоски глѣдки, съ каквито изобилва Словенско. Много добро помагало за туриститѣ сж туристич. имъ календари.

Словенското турист. др-во е основано въ 1893 г. въ Люблина. Сега има 21 клона (подружници) съ 2152 члена и централното дружество (Osrednji odbor) въ Люблина има 965 члена, значи всичко има 3117 члена. Членски вносъ е 6 кр. годишно, за ученици 3 крони Срѣщу този вносъ членоветѣ получаватъ дружеств. органъ и плащатъ половина такса въ планинскитѣ хижи, които сж снабдени съ много добри легла и закуски. Първоначаленъ вносъ иматъ 2 кр. и за значка 2 кр.

Г-нъ Томиншекъ ме покани да излеземъ изъ града и ме запознае съ нѣкои забѣлѣжителности. Посѣтихме музея, много богатъ съ археологически находки, особено праисторически и отъ ренесанса.

36509

ОБРАЗЦОВО НАР. Ч-ЩЕ
Г. ДИМИТРОВ - Плевен
БИБЛИОТЕКА

Също богата е зоологическата и минералогическата сбирки. Археологическият камъни сж вградени въ зидовтѣ тъй че надписитѣ да се четатъ. Иматъ на площадитѣ паметници на свои великани, за които ми бѣше неловко да го разпитвамъ, за да не оскърбя националното му честолюбие, че тѣхния животъ и сждба съвсѣмъ не ни е интересувала, та не познаваме даже и първитѣ имъ великани! Същата неловкостъ прѣди 3 дена почувствувахъ и въ Загребъ. — Необходимо е владѣющитѣ исторіята на западнигѣ славянски народи да обогатятъ литературата ни съ съчинения за живота и земитѣ на тѣзи народи. Също добръ е да сж вмѣстени нѣколко урока въ учебницитѣ по история и география. Нѣкои отъ славянскитѣ народи, които сж ни близки по языкъ и сждба, не ги познаваме даже и по име!

За да ме запознае съ околността на Люблина, изкачихме се на сръднєвѣковната кула, която е върху едно възвишение въ града, всрѣдъ Люблинското поле. Друга такава красива гледка несѣмъ виждалъ: Люблинското поле, повѣчето ливади, низъ него лакатуши р. Люблиница; близнитѣ възвишения съ борова гора, а задъ тѣхъ се издигатъ високитѣ скалисти планински върхове. Тук — тамъ низъ полето и долинкитѣ и почти на всѣки връхъ, има построени красиви здания (санаториуми, частни вили, хотели, фабрики, дружествени хижи, манастири и др.) които съ своята бѣлина всрѣдъ общата зеленина, правятъ прѣкрасна цѣлата панорама. Ако разполагахъ съ врѣме щѣхъ да обходя повечето отъ тѣзи прѣкрасни кжтове . . . нѣ оставихъ ги за общъ туристически излетъ. Вечерта бѣхме въ пространната столова на хотелъ „Тиволи“, построенъ въ градския паркъ, който се завършва съ естествена борова гора. Тукъ дохождатъ много чужденци да прѣкаратъ лѣтния сезонъ. Богата планинска алпийска природа има тозъ градъ и околността му!

Съ г-нъ Томиншекъ често се запитвахме за названията на разнитѣ прѣдмети и растения. Чиститѣ славянски корени сж запазени и въ тѣхъ и въ насъ, напр. за растенията: боръ, букъ, джбъ, бѣзъ, липа, круша и др. Даже въ тѣхъ и научнитѣ имена сж произведени отъ славянски корени: отвѣтникъ — адвокатъ, здравникъ — лѣкаръ лекарна — аптека, и др . . .

(Продължава).

ГОДИШЕНЪ ОТЧЕТЪ

на Софийския клонъ „Алеко Константиновъ“ на българското туристическо дружество за 1911 година.

Съгласно устава, избраното съ обща листа настоятелство въ заседанието си на 10 мартъ 1911 год., се конституира както слѣдва: прѣдседателъ Д-ръ П. Козаровъ, подпрѣдседателъ Хр. Рачевъ, секретаръ Вл. Хлѣбаровъ, касиеръ Р. Крюгеръ, домакинъ Георги Кирчевъ и съвѣтници, Борисъ Салплиевъ, Гр. Хиновъ и Миланъ Десимировъ. Отпослѣ поради подаване оставка отъ страна на г. г. Десимировъ, Хиновъ и Кирчевъ въ настоятелството влѣзоха слѣдващитѣ по редъ лица, получили при избора най-много гласове, а именно: Д. Ганевъ, Коста Бранковъ, Борисъ Наслѣдниковъ. Контролна комисия Гичевъ, Ганевъ и Мискановъ.

Прѣз отчетната година, отъ мѣсець мартъ 1911 го д. до 5 февруарий 1911 год., настоятелството на дружеството е имало 22 редовни заседания, вънъ отъ другитѣ частни срѣщи и съвѣщания. Въ заседанията сж разисквани въпроси отъ текущъ и общъ характеръ, които сж имали за цѣль засилването на дружественната дѣйность въ всички посоки.

Числото на членоветѣ се е увеличило прѣз отчетното врѣме съ 70, а сж напуснали по разни причини 38, така щото дѣйствителното увеличение е съ 32 души, което съставлява 18 %. Общото число на членоветѣ за сега е 222, отъ които 209 мжже, 13 жени и 2 почетни. По професия дружественнитѣ членове се числатъ къмъ всичкитѣ обществени слоеве, което свидѣтелствува за широкото популяризиране на туристическата идея. Прѣз отчетния периодъ настоятелството е уредило и сж се състоели 21 официални излети, а именно: 1) на 20 мартъ до манастиря „Св. Краль“, 2. на 25 мартъ до Драгалевския манастиръ, 3. на 11 априль излетъ до Черепишкия манастиръ, 4 и 5. на 23 и 24 априлий зименъ излетъ до „Черний Врѣхъ“ и сщеврѣменно до Германския и Кокалянския манастири, 6. 29 и 30 май до Пловдивъ и с. Фердинандово, а часть отъ излетниците до Бачковския манастиръ, Хвойна, Бѣла-Черква и обратно Пловдивъ; 7. на 8 май до с. Владая, 8. на 8 май туристическа срѣща въ с. Сестримо, отъ клоноветѣ отъ Долна-Баня, Бѣлово, Т. Пазарджикъ и Пловдивъ. 9. на 22 май до Боянскиягъ водопадъ, Златнитѣ мостове, Бѣлата вода и Княжево; 10. на 12 юний до Манастиря „Седемъ Прѣстола“; 11. на 27 юний до Мургащъ планина; 12. на 3 юлий до Земенъ и манастиря; 13. на 9 юлий до мината „Плакалница“; 14. на 17 юлий до Алековитѣ водопади; 15. на 24 юлий до Боянския водопадъ — излетъ свадба; 16. на 31 юлий до Костенецъ, Белмекенъ, Куртово, Юнь-Долъ и Бѣлово; 17. на 15 августъ традиционния излѣтъ до Черния врѣхъ; 19. на 25 септември до с. Бистрица; 19 на 5 октомври до Вѣтрѣнъ и 18 на 18 декември — зименъ излетъ до Люлинъ планина. Отъ тия излети 11 сж били едно — дневни, а другитѣ сж трезли 2 и повече дни. Приблизително число на участниците въ всички излети е около 1130 души. Като особено мжчени отъ направенитѣ излети, които праватъ честь на посѣтилитѣ ги туристи, заслужаватъ да се отбѣлжатъ: Излѣта до Черния врѣхъ на Гергьовъ-день, главатаръ Д. Костовъ, до Бѣлъ-мекенъ, главатаръ Хр. Рачевъ, до Мургащъ — главатаръ Вл. Хлѣбаровъ; до Манастиря „Седемъ прѣстола“ и върха „Изремець“ главатаръ Д. Костовъ., и тоя на 31. VII до върха Мусалла.

Съ особено задоволство настоятелството констатира, че традиционния излетъ на дружеството до Черния врѣхъ на Витоша, извѣстенъ на публиката съ специални афиши и по уреждането на когото то доста работи, излѣзе прѣз настоящата година твърдѣ сполучливъ: при сжтствуваха около 800 души, между които внушително число дами. При трудната задача и голѣма отговорность за главатаритѣ, излета, въпрѣки неблагоприятното врѣме, мина безъ инциденти и задоволи участниците. Вънъ отъ официалнитѣ излети прѣдприемани сж и многобройни волни излети, отъ отдѣлни групи туристи. Заслужва сжщо да се спо-

мене, че на XI общъ туристически съборъ, станалъ на 29 и 30 юний въ Пловдивъ, софийското туристическо дружество се прѣдставляваше отъ около 55 членове — най-много въ сравнение съ другитѣ дружества.

Инвентаря на клона прѣзъ отчетната година не е билъ почти увеличенъ.

Като е съзнавало важноста на възложената му мисия и отговорността прѣдъ членоветѣ, настоятелството на дружеството се е старало да работи споредъ силитѣ си за прѣуспѣването на дружественитѣ работи и популяризирането на туризма срѣдъ обществото. Проникнато отъ това именно съзнание и подпомогнато отъ дружественитѣ членове въ своитѣ стрѣмежи, настоятелството се занимава въ своитѣ заседания съ редъ въпроси отъ вътрѣшенъ и външенъ характеръ, цѣлѣщи да осигорятъ единъ бавенъ, но сигуренъ прогресъ на туристическото дѣло у насъ и частно за софийската околностъ. Измежду по важнитѣ отъ тия въпроси и мѣроприятия, заслужава да се отбѣлѣжатъ слѣднитѣ: 1. рѣшението на настоятелството да се води излетна книга, въ която всѣки главатаръ да описва своя излетъ съ всички нуждни обяснения и забѣлѣжки. Не ще съмнѣние, че въ бждаще тая книга ще послужи като цѣненъ материалъ за съставянето на подробенъ пжтеводителъ за софийската околностъ Въ излетната книга не липсватъ вече хубави и литературно обработени описания

2. Да се подвържатъ за библиотеката на дружеството въ два екземпляра отъ всички до сега излѣзли годишнини на списанието „Български Туристъ“, които да бждатъ на разположение на членоветѣ. 3. Настоятелството направи редъ постѣпки и сполучи да изходатайствува отъ Главната дирекция ни желѣзницитѣ, щото послѣдната да изработи на свои срѣдства нѣколко художествени рамки, въ които дружеството ще постави красиви снимки изъ близката и далечна софийска околностъ. Тия табла ще се поставятъ за сега само на софийската и царибродската гари и ще служатъ за мощна пропаганда на туристическата идея прѣдъ наши и чужди пжтници. 3. Да се подноватъ и попълнатъ показалцитѣ за Черния връхъ и Люлинъ планина. За тая цѣль се рѣши дружеството да приготви на свои срѣдства 20 нови пжтепоказалци, понеже не можа да измоли безплатно потрѣбния дървенъ материалъ. Сжщеврѣменно се прѣдаде единъ списъкъ на окржния инженеръ, който имаше на разположение кредитъ за сжщата цѣль, за поставяне на нови показалци за държавнитѣ и общински пжтища. 4. Настоятелството на дружеството като взе прѣдъ видъ: а) че въ голѣмитѣ западно-европейски градове има поставени специални врѣмепоказци, съ часовникъ, барометръ, термометръ, метеорологически бюлетинъ и пр. и б) че за постройката на туристическа хижа на Витоша, която отдавна вече живѣе въ въображениети на всѣки нашъ туристъ сж нуждни срѣдства, рѣши да иска помощъ отъ столичната община и софийската окржжна постоянна комисия. Резултата отъ нашето ходатайство, е че само общината се отзова на молбата ни, като отпусна за цѣлѣта само 100 лева 5. Сондира се централното настоятелство за уреждането на увеселителни тренове до Пловдивъ и Кюстендилъ. Слѣдъ подробното разискване на въпроса въ редъ заседания, рѣши се, да се уреди такъвъ

само до Кюстендилъ, за която цѣль се направиха потрѣбнитѣ постѣпки прѣдъ дирекцията на желѣзницитѣ, обаче, поради това, че послѣдната прѣустанови да прави на дружествата 75 % намаление и даваше само 50%, настоятелството намѣри, че това ще бжде рисковано и неможа да реализира това си желание. 6. Като се е имало прѣдъ видъ чл. 16 отъ устава и, проникнато отъ желанието, щото повечето дружествени членове да си набавятъ добри, хигиенични и удобни въ всѣко отношнине формени туристически дрѣхы, настоятелството достави подходящъ платъ-Лоодентъ, който се разпродаде на членоветѣ по твърдѣ износната цѣна — 11 лева метъра. 7. Дѣлата завелени противъ бившия дружественъ касиеръ Самсаровъ и противъ С. Коледаровъ сж поставени на разглеждане въ окръжния сѣдъ и послѣдния отъ двамата внесе вече доброволно часть отъ дължимата сума. 8. Отпусна се взаимнообразно 300 лева на централното настоятелство за да си спомогне за редовното издаване на дружествения органъ „Български туристъ“. Сжщо така настоятелството спомогна и на софийското съюзно колоездачно дружество като откупи 5 отъ взаимнообразнитѣ му облигации по 10 лева едната. 9. За да даде възможность на членоветѣ и прѣзъ зимния сезонъ да се срѣцатъ, съ което се култивиратъ туристическия духъ и другарскитѣ чувства, настоятелството уреди освѣнъ зимни излѣти и една сѣмейна срѣща, на 12 ноемврий вечеръта, която бѣ добрѣ посѣтана и задоволи твърдѣ много членоветѣ, особено чрѣзъ изгледитѣ прѣдставени чрѣзъ проекционенъ апаратъ отъ ревностния дружественъ членъ г. Т. Трайчевъ. 10. По случай откриването паметника на нашия патронъ Алеко Константиновъ, въ родния му гр. Свищовъ, г. настоятелството натовари дружественитѣ членове г-жа и г-нъ Д. Ганеви да прѣдставяватъ дружеството на това тържество и да поднесатъ отъ негово име единъ разкошенъ металически вѣнецъ. 11. Сжщо така по случай пълнолѣтието на прѣстолонаслѣдника князь Борисъ, настоятелството рѣши да го поздравя отъ името на дружеството и да му се поднесе една планинска гѣга и дружествената значка. Тази мисия изпълниха прѣдседателя и касиера на дружеството, които съ радость ви донасятъ за горѣщия приемъ и насърчителнитѣ думи казани отъ прѣстолонаслѣдника на България за туристиката у насъ

Финансовото положение на клона ни е твърдѣ задоволително, благодарение на неуморимата дѣйность на дружествения касиеръ, г-нъ Крюгеръ, който е полагалъ голѣми усилия за редовното събиране на мѣсечнитѣ вноски и други недобори.

Изобщо може да се каже, че дружественитѣ работи и прѣзъ отчетната година сж вървели добрѣ. Числото на членоветѣ се е увеличило и е проявенъ единъ интензивенъ туристически животъ по отношение на излетитѣ, които сж били многобройни; желателно е само обявенитѣ излети да се посѣщаватъ още повече отъ дружественитѣ членове.

Въ заключение, като благодаримъ за даденото ни довѣрие, ние правимъ апелъ къмъ членоветѣ за солидарность и интересъ къмъ дружественитѣ работи. Нека чрѣзъ съвмѣстна дѣйность на настоятелството и членоветѣ, работимъ безспирно за успѣха на туристиката у насъ и за реализирането на дружественитѣ ни идеали.

Съ това пожелание, ние поднасяме на одобрение отчета си прѣдъ годишното събрание и молимъ присъствающитѣ членове да бждатъ снисходителни къмъ насъ, ако не сме могли да отговоримъ на тѣхнитѣ очаквания.

Секретарь: Вл. Хлѣбаровъ.

Прѣдседатель: Д-ръ П. Козаровъ.

Докладъ на касиера по положението на касата за 1911 г.

Каго срѣдство за издържането на д-вото сж биле: 1) членскитѣ вноски, 2) приходи отъ вечеринки, 3) отъ продажбата на картинки (друж. издание) и копчета и 4) помощи отъ общината.

Отъ направения баяансъ се вижда, че д-вото прѣзъ отчетната година има приходъ 1743.10 лева, разходъ — 1009.64 $\frac{1}{2}$ лева, или чистъ приходъ 733.45 лева, които сж притурени къмъ сумата 1766.37 наслѣдени отъ бившето настоятелство.

Отъ бившето настоятелство сме приели 1766.37 лева, които спомѣнахъ по-горѣ (1442.75 лв. въ спестовната каса, 36.85 лв. въ брой, 207.30 лв. неосребрени квитанции за 1910 година и 79.50 лв. неосребрени квитанции за 1909 година) прибавете прихода прѣзъ тази година 1743.10 лева — дава 3509.47 лева, изваденъ разхода 1009.65 лева оставатъ 2499.81 лева, които сума има днесъ д-вото и въ която не влизатъ 1000 лева отпуснати отъ Соф. община, понеже не сж постѣпили още въ касата и които оставатъ недоборъ за бждащето настоятелство.

Бюджета е реализиранъ както слѣдва:

ПРИХОДЪ		РАЗХОДЪ	
1. Отъ чл вноски	{ нед. 1910 63.37 ред. 1911 718.70	1. Приносъ 25% Ц. Наст.	{ 32.40 243.27
2. 60 нови чл. X 3 л. чл. вн. ср	227.40	2. Абонаментъ	150.—
3. Помощи отъ разни учрѣж.	—	3. За значки (записнина)	170.—
4. Абонаментъ за спасение	15.—	4. Канцеларски разходъ	98.30
5. Отъ значки и запис. на 60 чл.	142.—	5. За събиране чл. вн. 20%	187.98
6. Отъ продажба на карти	33.20	6. Непрѣдвидени	127.70
7. Приходъ отъ вечеринки	127.20		
8. Отъ разни постѣпления	82.50	Всичко	<u>1009.65$\frac{1}{2}$</u>
9. Неосребрени квитанции 1911	198.80	За уравнение излишкъ	<u>2499.81$\frac{1}{2}$</u>
	<u>1743.10</u>		<u>3509.46</u>
10. Останали отъ мин. 1910 г.	176.37		
Всичко	<u>3509.47</u>		

Касиерь Р. Крюгеръ.

Остаряването и умирането на планините.

Тъзи дни професоръ Д-ръ Албертъ Хаимъ държа въ Швейцарския алпийски клубъ единъ твърдъ интересенъ рефератъ. По-рано — тъй приблизително бѣха неговитѣ мисли — се мислѣше, че Алпитѣ трѣбва да сж отъ най-старо произхождение. Слѣдъ това намѣренитѣ вкаменелости донзаха, че геологически казано, твърдѣ млади морски утайки сж надипли въ вжтрѣшността на Алпитѣ и лежатъ по-високо отъ 3000 метра. Те алпитѣ не сж наистина тъй стари доказва тѣхната геологическа младостъ.

Процеса на натрупването на планинитѣ (вулканически изригвания или движениетъ на земната кора) и процеса на измиването дѣйствуватъ едноврѣмнно и задружно.

Измиването е състои отъ два подкрѣпяющи се единъ другъ, но сами по себе сѣ твърдѣ различни процеси, — отъ ерозия (изкопаване) чрѣзъ рѣчната вода, която посрѣдствомъ своята падающа сила изрѣзва само уейтѣ и дѣната на долинитѣ и изплаква падающитѣ въ тѣхъ разрушени части отъ планинитѣ и отъ поройно изливане, което прави наклонитѣ по-стрѣмни и дава форма на повърхността имъ, споредъ твърдостъта на каменнитѣ пластове.

Въ гѣнкитѣ и планинитѣ на Юра лежатъ още остатъци отъ меласни слоеве. Мелата (пѣсачливъ камѣкъ) се е простирала нѣкога върху цѣлата Юра; я е измита отъ планинскитѣ вериги, иначе тѣзи вериги биха били оцъ нѣколко стотинъ метра по-високи. Въ сѣвернитѣ вериги на Алпитѣ върховетѣ Сентисъ, Пилатусъ) се забѣлѣзватъ подобни явления. Измиването е стигнало все по-надѣлоко и то е освободило повърхността на по-твърдитѣ каменни пластове отъ мекитѣ маси съ които сж би затрупани. Съ това се обеснява произхождението на остритѣ форми на тѣзи планини.

Планината Мюрчщокъ (Mürtschenstock) е само една стѣнообразна развалина, отъ една пблизително 600 метра висока могществена варовита скала, която ѣкога се е простирала чакъ до Рейнската долина. Върху върха Тѣди (Tödi) липсватъ Bifertenstockkreide, Glarnerschiefer, Sernifit des Kärftockes, Mürtshengesteine и Churfirstengesteine (б. пр. сжществующи нѣога върхове) и още много други, всички повече отъ 4000 метра високи; върха Финстералхорнъ (Finsteralhorn) отговаря на по-високо лежащия базисъ на Тѣоди. Отъ неговия върхъ липсватъ каменни пластѣ отъ 5000 до 6000 метра височина. Отъ този и много други прѣри се вижда ясно, че височината на централнитѣ Алпи днесъ е въ една пета часть отъ това, което нѣкога се е издигало надъ моретца $\frac{1}{5}$ сж измити.

Първоначалната форма на повърхността не може да се намъри вече нигдѣ. Цѣлата сегашна форма е образувана чрѣзъ измиване отъ едно първоначално по-могъществено и по-грубо планинско тѣло. Сегашнитѣ планини сж само останалитѣ между долиннитѣ бразди разрушени останки.

Но гдѣ сега лежи отнесената прѣстъ? Меласнитѣ конгломерати отъ върховетѣ Rigi, Rossberg Speer, меласнитѣ пѣсчъни камъни на срѣдня Швейцария чакъ задъ Юра и Рейна сж по-старитѣ насипи. Долината на рѣката Рейнъ отъ града Базелъ до Холандия, долината на рѣката По, делтата на рѣката Рона и насипитѣ на Дунава чакъ до морето, не сж нищо друго освѣнъ нѣколко стотинѣ метра дебела нанесена алпийска прѣстъ и пространнитѣ насипи въ дѣното на морето около Европа, отъ дилувиално и по-ново врѣме, сж въ една голѣма частъ измита прѣстъ отъ Алпитѣ. . . Ако извѣстно море граничи съ една планина, то разрушава склоноветѣ ѝ и всичко което стърчи надъ морското ниво, бива поглъщано отъ него и покрито съ по-нови морски утайки.

Смъртъта на планината върху континента оставя като трупъ една вълнообразна вълниста земя, смъртъта на морето — едно недълбоко морско дѣно, което по-късно може пакъ да стане долина.

Харцъ (Harz) е остатъкъ отъ една величествена алпийска верига, която е била надиплена отъ насипитѣ на триазната епоха, значи около 3 до 4 геологически периода по-рано отъ образуването на Алпитѣ. Източната и западната му части сж отнесени отъ морето; сжществуващата още срѣдня частъ отъ западната напрѣчна верига показва дълбоката брѣзда, която се е простирала чакъ до останалата частъ на Харцъ.

Уралъ е една планинска верига, която на изтокъ е отнесена отъ сибирското терциално море, и която въ пощаденитѣ отъ морето остатъци сж е обърнала на една хълмиста страна. Шварцвалдъ ни показва въ по-дълбокитѣ си части сжщата структура на пластовеѣ, които говорятъ за нѣкаква си по-рано сжществуваща планинска верига съ алпийски характеръ. Слѣдъ това всичко е било измито и отнесено и страната е потънала въ морето въ триазната епоха. Едва слѣдъ епохата на Юра тя наново е изплавала и полека се е възвишила до сегашното си ниво. На мѣстото на една измрѣла планинска верига се е издигнала тукъ една нова планина отъ другъ родъ

Швеция, Финландия, Шотландия, Арденитѣ, Бристанія, Таунусъ показватъ сжщитѣ явления.

Всички тѣ въ своето напластяване сж много по-стари отколкото Алпитѣ, но сж съвършено отнесени отъ пороиѣ. Долината Аахенъ — Вестфалия издава чрѣзъ своитѣ редици отъ топли извори една стара планинска природа.

Тебеширнитѣ пластове лежатъ отгорѣ, по камено-въгленитѣ линии, които сж много по-дълбоки показватъ едно анормално напластяване на една стара и нѣкога величествена планинска верига, обърната въ долина и покрита съ единъ тънъкъ пластъ отъ по-нови минерали. И това е било въ онова врѣме, когато Алпитѣ не сж още сжществували.

Прѣвель X.

Призрака на Брокенъ въ французкитѣ Алпи.

Като най-чудно и най-страшно метеорологическо явление, което е било наблюдавано на планината Брокенъ, е така нареченото „призрака на Брокенъ“ и то е станало причина, щото планината Брокенъ да стане позната въ научната литература на всичкитѣ язици. Сходни природни чудеса се срѣщатъ и въ другитѣ планини, обаче, тѣ навсѣкждѣ се наричатъ „призрака на Брокенъ“.

Едно такова явление описва Е. Хицелъ въ списанието „Козмосъ“, което явление е наблюдавано въ французкитѣ Алпи, а именно въ източния склонъ на Монъ Бланъ. На 6 октомврий 1910 г., въ 2 часа подиръ обѣдъ, този наблюдателъ се възкачилъ при студено и доста влажно врѣме на 2,500 метра високия гребенъ на Монъ-Жоли. Цѣлата околностъ била покрита съ мъгла. Внезапно единъ силенъ вѣтъръ помѣлъ мъглата въ долината на Контаминъ и слънцето се показало.

Моментално се явили сѣнкитѣ на стоящитѣ на върха хора въ една огромна величина върху маса мъгли и тѣхния изгледъ билъ още по чуденъ, понеже всѣки единъ отъ тѣхъ билъ окръженъ съ една двойна дъждовна джга, така щото главата на сѣнката стояла точно въ срѣдата на джгата.

Ако хората си движели ржцѣтѣ, то изглеждало, като че отъ тѣхъ излизали снопе лжчи.

Прѣвелъ *Вечаръ*.

Основаване пѣтнишка канцелария въ Петербургъ.

Нѣколко дни гостува въ г. Търново извѣстния българинъ комисионеръ въ Петербургъ г. Антонъ Хаджи Яневъ родомъ отъ гр. Щипъ (Македония). Съпровождащъ една голѣма партида туристи, около 1200 души, отъ Русия за Цариградъ и пр., той съ извѣстния българинъ богаташъ Ив. Савичъ Поповъ, живущъ въ Пятигорскъ отъ 45 години, сж се отбили въ Търново, да видятъ роднини и познати. Г-нъ Хаджи Яневъ, като познавачъ на много краища отъ Европейска и Азиатска Русия и лично запознатъ съ видни персони отъ руското общество, обѣщава да даде съдѣйствието си на Българското Туристич-

ческо Д-во, за рекламиране хубоститѣ на България прѣдъ руското общество съ цѣль: привличане руски туристи къмъ нашитѣ хубави Балкани, Родопи и Рила.

Знайно е, че рускитѣ туристи аристократи, заедно съ англичани и американци, пълнятъ джобоветѣ на хотелджиитѣ и занаятчиитѣ изъ Швейцария и Ревииерата. Напоследъкъ прѣситени отъ хубоститѣ на цивилизована Европа, тѣ обръщатъ погледитѣ си къмъ Ориента, къмъ незнайното и дивото изъ Балканитѣ, Кавказъ и Хималаитѣ. Каква полза ще бжде за народа ни, особено за бѣдното ни население по Балканитѣ, ако тия многобройни руски туристи, що всѣка година се скитатъ изъ ориента, Св. Гора и Божи-гробъ и пълнятъ кисинтѣ на разни турци, гърци, араби и пр. пѣтьомъ се отбиватъ у насъ и, като се понаслаждаватъ отъ нашитѣ хубави градове и ландшафти, оставятъ нѣкой грошъ и други у нашето население? Удобства за живѣне у насъ по хотели и гостилници ще се създадатъ само когато почнатъ да ни посѣщаватъ чужди туристи. За постигане горната цѣль, г-нъ Хаджи Яневъ прѣдлага устрояване въ Петербургъ българска туристка канцелария (Reise Kanzlei), такива каквито иматъ шведи и норвежци у голѣмитѣ европейски градове. Въ канцеларията ще се нареди всичко що говори за хубоститѣ на отечеството ни и начинитѣ за пѣтуване изъ него, като се изложатъ: хубави описания и фотографии на мѣстности, пѣтеводители на граדותѣ ни, разписания по желѣзници и параходи, рекламирани хотели, водачя и пр. Той лично ще влѣзе въ сношение съ разнитѣ туриски д-ва, учебни институти и ще търси туристи-охотници да посѣтятъ страната, която освѣнъ съ прѣлѣститѣ си, ще възбуди у руситѣ святи спомени за тѣхни близки и познати, които въ разнитѣ войни съ Турция сж си проливали кръвта за освобождението на тѣхнитѣ еднокръвни братя българи. Разбира се, че за основаването на такава канцелария ще сж нуждни срѣдства, споредъ казването му, въ началото годишно 1000—1500 лв. Идеята е повече отъ похвална и своєврѣменна. Тя лежи въ основитѣ на нашата туристка организация, затова и българското туриско д-во е длъжно да проучи прѣдложението на г-нъ А. Хаджи Янева и да търси начинъ и срѣдства за бързото му осществяване.

Н.

Дружественъ животъ.

По случай пълнолѣтието на прѣстолонаслѣдника князь Борисъ, настоятелството на Софийското Туристическо Д-во рѣши да го поздрави съ празника и да му поднесе една планинска гегга, съ подходящъ надписъ, и дружествената значка. Тая мисия се възложи на прѣдседателя, г-нъ Д-ръ А. Козаровъ, и касиера г-нъ Р. Крюгеръ, които на 21. I сж се явили въ двореца, заедно съ прѣдставителитѣ на останалитѣ спортни д-ва. Значката е била поставена въ хубава кутия, съ вензела на прѣстолонаслѣдника, а геггата красиво окичена съ живи теменуги и съ дълга триколюрна лента. Този оригиналенъ подаръкъ е обърналъ вниманието на всички присѣтствующи. На приема който е билъ извънредно сърдеченъ, прѣдседателтъ е привѣтствувалъ князь Борисъ съ слѣдния рѣчь:

Ваше Царско Височество,

Отъ името на Софийското Туристическо Д-во Ви привѣтствуваме съ празника на пълнолѣтието и по тоя случай Ви пожелаваме, прѣди всичко, здраве и дългоденствие, за да празнувате щастливо още много подобни тѣржества и юбилей.

Като стѣпвате отъ днесъ самостоятелно въ живота, българскитѣ туристи се ласкаятъ отъ надеждата, че Вие по примѣра на Вашия августейши баща, не ще останете чуждъ на тѣхнитѣ цѣли и стрѣмежи. Тѣ Ви желаватъ да обичате българската природа и нейнитѣ дивни красоти. Качете се по върховетѣ на нашитѣ планини, за да погледнетѣ отъ високо хубоститѣ на отечеството ни, да видитѣ, колко далекъ сж стигали границитѣ на древното българско царство и какви про-

сторни земи сж пращали данъ на българския тронъ . . .

За да засвидѣтелствуваме почетѣта си къмъ Васъ въ тоя тѣржественъ день, Софийскитѣ туристи се осмѣляваме да Ви поднесемъ нашитѣ скромни емблеми: дружествената си значка и тая планинска гегга. Послѣднията блѣднѣе, наистина, прѣдъ блѣсъка на царския жезълъ, но ако Вие другарувате съ нея, тя ще Ви донесе много чисти радости и голѣма наслада. Освѣнѣ това, като бждете по често туристъ, Вие ще станете по-добъръ и здравъ, което е общото желание на народа.

Ето, съ това привѣтствие ние идемъ при Васъ и Ви молимъ да вземете подъ височайшата си закрила развитието на туризма у насъ.

Въ отговоръ на това, прѣстолонаслѣдникътъ е благодарилъ много за подарѣка, казалъ е, че той се живо интересува отъ туризма, за когото има добра почва въ нашата страна и че съ готовность ще работи за закрѣпването на туристическото дѣло у насъ.

Едно напомнюване. Вече настѣпва сезона на излетитѣ. Въ интересъ на клоновѣтѣ е, да се слѣдатъ всички излети отъ членовѣтѣ на организацията, а това може да бжде само ако редовно и на врѣме се съобщаватъ излетитѣ въ Централата за публикуване въ списанието. Умоляватъ се проче настоятелствата на клоновѣтѣ, да съобщаватъ на врѣме опрѣдѣленитѣ излети.

Честитка. Подполковникъ Кирковъ, дѣятелния прѣдседателъ на Търновския клонъ, отъ нова година е повишенъ въ чинъ генералъ. Като поздравяваме г. Киркова съ това повишение, надѣваме се, че при но-

вата си длъжност, ще бъде се така ревностен туристъ както бѣ и сегя, и ще съдѣйствува за напредъка на туристиката въ тоя край, където на врѣме имаше доста туристически подемъ, но въ послѣдствие, за голѣмо съжаление съвсѣмъ угасна.

За изпълнение отъ клоноветѣ. Краятъ на годината изтече. Всички клонове трѣбва да свикатъ годишни събрания които трѣбва да разгледатъ отчета на настоятелствата. Съгласно дружественя уставъ, отчетитѣ на клоноветѣ трѣбва да бъдатъ отпечатани въ дружественото списание прѣди събора. Централното настоятелство моли клоноветѣ да побързатъ съ испращане отчетитѣ, за да могатъ оврѣме да се изпълни това постановление на устава.

Друго. Настоятелствата на клоноветѣ трѣбва да побързатъ съ испращане членовината си въ централата, защото срѣдства за издаване списанието нѣма. Ако искаме да излиза то редовно, трѣбва клоноветѣ да сж редовни въ изпълнение задълженията си къмъ Централното настоятелство.

Годишно Събрание. Софийскиятъ клонъ „Алеко Константиновъ“ има годишно събрание на 5 февруарий т. г. съ слѣдния дневенъ редъ:

1. Откриване на събранието отъ прѣседателя;
2. Годишенъ отчетъ на настоятелството;
3. Отчетъ на контролната комисия;
4. Бюджетопроектъ за 1912 г.
5. Изборъ на нови членове на настоятелството.
6. Разни прѣдложения.

Между други рѣшения събранието взема и това: 1) да се авансира на настоятелството сумата 800 лева,

за да накупи разни туристически принадлежности, необходими при излетитѣ, като: бинокль, барометъръ, педометъръ, проекционенъ апаратъ и др. 2). Ония членове на клона, които три мѣсеца не си внесатъ членскитѣ вноски, ще се заличаватъ отъ списъцитѣ на клона.

Туристиката въ войската.

Група отъ десетъ офицерски кандидати отъ школата на запаснитѣ подофицери въ Княжево, по инициативата на оф. к-тъ Ангелъ Илиевъ, членъ на Соф. клонъ на Б. Т. Д-во, устроили на 8 януарий зименъ излетъ до мѣн. «Св. Кралъ» въ политѣ на Люлинъ. Школата е направила всички улеснения на излетниците, като ги е снабдила съ нуждната за прѣзъ деня храна, башлъци и за въ случай на нужда — патрони.

Всички участници сж останали много доволни.

За улеснение при излетитѣ, подполковникъ Русевъ, началникъ на школата; е поръчалъ и вече сж приготвени въ работилницата на школата десетъ туристически геги, съ които да си служатъ школицитѣ.

На 15 I. сж устроили втори излетъ до върха „Комици“ (Подковата) и „Боянския водопадъ“.

Проектирания двудневенъ зименъ излетъ до мѣн. «Св. Никола» прѣзъ Владая—Мърчаево—Кладница—мѣнастиря за 21 и 22. I, по причина лошото врѣме бѣ отложенъ за 28 и 29. I. Желаящи за излета бѣха 8 души.

Фондъ „Български Туристъ“

Г. Козаровъ	200 лева.
Ив. Сандовъ	25 »
Скрински	10 »
Капитанъ Добревъ	10 »
Д. Ганевъ	10 »
Д. Нѣмски	10 »

Всичко 265 »

Платъ за дрѣхи. Софийскиятъ клонъ „Алеко Константиновъ“, за да даде възможностъ на туристите да си набавятъ еднообразна туристка носия, доставлява платъ, „моденъ“, който струва 11 лева метра

въ София. Който туристъ иска да си набави отъ тоя платъ трѣбва да внесе въ прѣдплата сумата на дружествения касиеръ. Клонътъ доставлява сжщо и необходимитѣ за дрѣхитѣ копчета.

В ъ с т и.

Статистика на посѣтителитѣ минералнитѣ бани. Въ странство, освѣнъ статистикитѣ що се водятъ за посѣтителитѣ въ разнитѣ градове, водятъ се подобни и при всѣка минерална баня. Всѣки денъ се вписва отъ особенни служаци имената, народността и пр. на всички посѣтители що пристигатъ и заминаватъ отъ града. Понеже България съ своитѣ стотина минерални извора и съ модерно застроенитѣ си вече минерални бани въ София, Сливенъ, Мерицлери, Банки, Кюстендилъ и Вършецъ, въ бждаше обѣшава да бжде една отъ прочутитѣ въ свѣта по минералнитѣ си курорти, като за примѣръ отъ подобни статистики навеждаме тукъ резултати отъ подобно проявяване въ словацката минерална баня при Лухачовицъ, Австрия. Тамъ прѣзъ послѣдния лѣтенъ сезонъ е имало 6626 посѣтители и то: 3079 отъ Моравия (Бърно 505), отъ Чехия 1657 (Прага 713), Силезия 246, Долна Австрия 579 (Виена 541), Галиция 275, Буковина 2, Корутания 1, Приморие 10, Горня Австрия 2, Щиря 5, Тиролъ 2, Унгария 603 (Будапеща 124), Хърватско и Славония 1, Босна и Херцеговина 10, Русия 106, Германия 12, България 2, Франция 4, Дания 4, Азия 2, Африка 1, Америка 17. Прѣзъ 1910 г. е имало 5886 посѣтители съ които прѣзъ настоящата година послѣднитѣ сж се увеличили съ 740 души.

К.

Бѣлата смъртъ въ Алпитѣ.

Споредъ една статистика на коресподента на Lancet, прѣзъ врѣмето отъ 31 октомврий 1909 г. до сжщата дата 1910 г., при планинскитѣ излети по швейцарскитѣ и италианскитѣ Алпи е имало 90 смъртни случаи. При тѣхъ се прибавятъ още 80 случая отъ наранявания, 4 отъ които сж имали смъртоносенъ край. Както алпиниститѣ по занаятъ, така сжщо и алпиниститѣ-любители (аматьори) сж почти еднакво застѣпени въ това число.

Причинитѣ на тия смъртни случаи и нараняване сж обикновенитѣ, а именно: прѣдприемането на високи планински излети безъ помощта на водачъ, ненадѣното падане на лавини (голѣми снѣжни маси) и каменни пластове, скъсване на въжето, внезапно падане на мжгла, излагане на сърцето при особено мжчнитѣ мѣста, било при прѣминаването на нѣкоя глетчерова пукнатина или нѣкоя опасенъ скалистъ рѣбъ.

Забѣлжително при тая статистика е още и обстоятелството, че англичанитѣ не заематъ първо мѣсто въ нея.

По голѣмото число на жертвитѣ трѣба да се оплачатъ швейцарцитѣ, подиръ тѣхъ германцитѣ, и послѣ вече англич., австрийцитѣ и италиянитѣ.

Въздухоплаването, което прѣзъ тази година е причинило една дълга редица отъ трагични случки по Алпитѣ, вѣроятно скоро ще надмине алпинизма по числомъ на нещастнитѣ случаи.

Прѣвелъ *Вечаръ.*

Разни.

Олимпийският ягря въ Стокхолмъ. Получиха се въ редакцията програмата и общитѣ правила за Олимпийскитѣ игри, които ще се състоятъ въ Стокхолмъ прѣвъ настоящата година отъ 29 Юний, до 22 Юлий новъ стилъ. Програмата е слѣдната:

Лека атлетика.

1. Отдѣлни състезания по надбѣгване 100 метра, 200 м., 400 м., 800, м., 1500 м., 5000, м., 10,000 м., и Маратонско надбѣгване 40200 метра. Надбѣгване прѣвъ прѣпятствия отъ плетъ 110 метра.

Надходване 10,000 метра.

Скачане: на високо съ залетяване, скачане на високо отъ мѣсто, скачане на широко съ залетяване, скачане на широко отъ мѣсто; тройно скачане и овчарско скачане, съ тояга.

Хвърляне копие: съ коя да е ржка, хвърляне копие съ лѣвата и дѣсната ржка, като копие то се държи по срѣдата. Хвърляне дискусъ, съ коя да е ржка; хвърляне дискусъ съ лѣвата и дѣсната ржка.

Отблъсване топка: съ коя да е ржка, съ лѣвата и дѣсната ржка.

Хвърляне чукъ.

Състезание въ изпълнение на 5 номера:

1. Скачане на широко съ залетяване; 2. Хвърляне копие съ коя да е ржка; 3. Бѣгане 200 метра; 4. Хвърляне дискусъ съ коя да е ржка; 5. Бѣгане 1500 метра.

Състезание въ изпълнение на 10 номера:

1. Бѣгане 100 метра; 2. Скачане на широко съ залитане; 3. Отблъсване топка съ коя да е ржка; 4. Скачане на високо съ залитане; 5. Бѣгане 400 метра; 6. Бѣгане прѣвъ прѣпятствия отъ плетъ 110 метра; 7. Хвърляне дискусъ съ коя да е ржка; 8. Овчарско скачане; 9. Хвърляне копие съ коя да е ржка; 10. Бѣгане 1500 метра.

II. Състезания на група.

Естафетно бѣгане: по 400 метра, 4 участници на 100 метра; Естафетно бѣгане: 1600 м. 4 участници 400 м; Групово бѣгане 3000 м 5 участници.

Теглене вѣже съ 8 участници въ група.

VII. Комбиниране на единични и групови състезания.

Бѣгане Cross-Country около 8000 м.

Фехтовка: 1. Единични състезания: флоретъ. 2. Групови състезания съ мечъ; 3. Единични състезания съ мечъ; 4. Групови състезания съ сабля; 5. Единични състезания съ сабля.

Футболъ — между дружествата. Състезанията ще се водятъ по методата „Sur-Tie“.

Гимнастика. 1. Групови състезания въ упражнения по шведската система; 2. Групови състезания въ упражнения по други системи; 3. Единични състезания на уреди; 4. Особени изпълнения.

Лаунъ-тенисъ. 1. Единични за мъже; 2. Единични за жени; 3. Двойни за мъже; 4. Двойни за мъже и жени.

Модерни състезания въ изпълнение на 5 номера: 1. Дуелна стрѣлба отъ 25 метра; 2. Плаване 300 метра; 3. Фехтовка съ мечове; 4. Единична ъзда въ хиподромъ, 500 метра; 5. Бѣгане „Cross-Country“ около 4000 метра.

За всѣки номеръ отдѣленъ день.

Ъзда: 1. Полски състезания, комбинирани отъ единична и групова ъзда: 1. Ъзда на разстояние 55 километра, отъ които: 2. Ъзда по равно 5 километра; 3. Единична ъзда съ прѣпятствия; 4. Прѣскачане; 5. Надпрѣпускане. II. Надпрѣпускане, единични участници. III. Надскачане, а) единични участници, б) групови участници.

Колоѣзене по Меларското езеро (Mälarsjön), 520 километра.

Борба, гръцко римски стилъ.

Пързалане по нанадолнице. 1. по осемъ: 2. По четири; 3. По четири по особено опредѣление на шведското дружество; IV. Single scull.

Стрѣлба. 1. Съ военни пушки:

а) групово състезание на 200, 400, 500 и 600 метра. 2. Пробни и 15 въ цѣль изстрѣли за всѣко разстояние, б) единично състезание на 600 метра. 5 пробни изстрѣла и 20 въ цѣльта. в) единично състезание на 300 метра. 20 изстрѣл на двѣ серий. Една серия 10 изстрѣла, отъ които 4 лежишкомъ, 4 отъ колѣнѣ и 2 стоящъ,

въ продължение на 3 минути. 2 пробни изстрѣла. Втора серия отъ 10 изстрѣла, отъ които 5 лежишкомъ и 5 отъ колѣнѣ, въ продължение на 3 минути. Пробни изстрѣли нѣма.

II. Стрѣлба съ пушки отъ различни типове г) групово състезание отъ 300 метра.

Всѣка група отъ 6 участници, 120 изстрѣла, отъ които 40 стоишкомъ, 40 отъ колѣнѣ и 40 лежишкомъ. По 10 пробни изстрѣла за всѣко положение; д) Единочно състезание отъ 300 метра, при горнитѣ подробности.

III. Стрѣлба съ миннатурно оръжие. а) Групово състезание отъ 50 метра. Група по 4 участници. 40 изстрѣла на 4 серии по 10; 4 пробни изстрѣла. б) Единочно състезание отъ 50 метра. Условия както по-горѣ; в) Групово състезание отъ 25 метра. Група по 4 участници, 25 изстрѣла на 5 серии по 5; цѣлъ мишень 12 см. висока. Цѣльта се появява 25 пѣти, всѣки пѣтъ по 3 секунди, съ пауза отъ 5 секунди между всѣко появяване; г) Единочни състезание отъ 25 метра. Условия както по-горѣ.

IV. Стрѣлба съ револвери и пи столети. а) Групови и одиночна състезания на 50 метра и дуелна стрѣлба на 35 метра. Подробности почти както по-горѣ.

Стрѣлба по гълъби. а) Групово състезание. 100 гълъби въ 7 серии. б) Единочно състезание. 100 гълъба въ 7 серии.

VI. Стрѣлба по бѣгащъ еленъ. а) Групово състезание отъ 100 метра; единични изстрѣли; б) Единочно състезание отъ 100 метра; единични изстрѣли; в) Единочни състезания отъ 100 метра; двойни изстрѣли.

Плаване.

I. Единични състезания: а) за мъже. 1. На 100 метра свободно; 2. На 100 метра по гърбъ; 3. На 200 метра по коремъ; 4. На 400 метра сво-

бодно; 5. На 400 метра по коремъ; 6. На 500 метра свободно; 7. Скачане отъ високо отъ 5 и 10 метра и отъ трамвило; б) за дами: 1) отъ 100 метра свободно; 2) скачане отъ високо отъ 5 и 10 метра.

II. Групови състезания: а) за мъже. 1) 800 метра свободно плаване. Група по 4 участници; 2) Изпълнение чрезъ плаване играта „Polo“, група по 7 участници; б) за дами: 400 метра плаване, група по 4 участници.

Гребане съ яhti.

Ловъ и планинарство¹⁾

Въ свръзка съ Олимпийскитѣ игри, олимпийския златенъ медалъ за ловъ и планинарство ще се даде на онова лице, или ония лица, които въ продължение на 1908—1911 год сж показали най-голѣмо отличие по лова гезр. планинарството.

Правото на кандидатъ за речения медалъ се прѣдлага отъ управителното тѣло на ловната гезр. планинарската организация на съответната държава.

Прѣдложенията трѣбва да бждатъ вржени на шведския организационенъ комитетъ, най-късно на 1/13 мартъ 1912 г. Тѣ трѣбва да се придружаватъ съ писмено изложение (съ указание на всички подробности) на отличieto, като особено се изтъкнатъ ония обстоятелства, които биха правили прѣдлагания кандидатъ достоенъ за наградата.

Рѣшението при разпрѣдѣлението на наградитѣ се взема отъ 2 особено избрано жури, единъ по лова, другъ по планинарството. Журито се посочва отъ шведския организационенъ комитетъ.

Рѣшението на всѣко жури трѣбва да бжде писмено и да бжде вржено на Шведския организационенъ комитетъ най-късно на 1/3 юний 1912 година.

H.

¹⁾ Bergsfeigen.

Открива се подписка за XI година на

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ.

Списание за туризъмъ и природоописание.

Органъ на Бълг. Туристско Дружество.

Редакторъ: СТ. ИВ. ПОПЛУКОВЪ.

Отъ 1 януарий 1912 год. сп. «Български Туристъ» влиза въ XI година на своето съществуване. Днесъ то е единственото спортно списание у насъ, въ което се описва българската природа и сръдствата за добирание до нея.

«Български Туристъ» излиза всѣки мѣсець (освѣнъ юлий и августъ). Годишна цѣна за нечленове на дружеството въ България е 2 лева, а въ чужбина — 2.50 фр. Членоветъ го получаватъ срѣщу единъ левъ.

ПРОДЪЛЖАВА СЕ ПОДПИСКА

за IX-та годишнина на народоучното мѣсечно и илюстрирано списание

„РОДОПСКИ НАПРѢДЪКЪ“

Отъ 1-й Септемврий 1911 год. започна IX-та годишнина и прѣвъ 1911/1912 учебна година ще излазя както и до сега всѣки мѣсець, освѣнъ Юлий и Аугвстъ. „Родопски Напрѣдъкъ“ и за напрѣдъ си остава чисто народоучно (етнографско) списание, специално за всестранното изучаване на Одринско и Родопитѣ.

„Родопски Напрѣдъкъ“ е добро помагало на всички учещи се въ българскитѣ пълни и не пълни сръдни учебни заведения, а особено на г-да прѣподавателитѣ по отечествена география, история и литература досежно Родопитѣ и Одринско. Такъвъ е той за нашитѣ г-да офицери, подофицери и войнишки читални.

ГОДИШНАТА ЦѢНА

и за напрѣдъ си остава 4 лева въ България, 1 бѣло меджидие въ Турция и 6 франка въ чужбина.

Адресъ: редакторъ издатель Ст. Н. Шишковъ, учителъ въ Пловдивъ, Bulgarie. Улица „Дюстабановъ“ № 29.